

Schicht-szappan

Mindenütt kapható! Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht“ névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva.

+ Soványság +

Égő telt testidomok a D. Franz Steiner & Co. Berlin evigben Altal. Aranyéremmel kitüntetve Páris 1900. Hygiene-kéltetés é Hamburg 1901. 6-8. hál alati már 30 fontnyi gyarapodást é kesesség. Orvosi rend. szerint. Ség-rus becsületos. Nem szédélete. Sár-mos kéntéséle. Ára karzonoknál 1 kor. 50 fillér. Postánkról vag utánvétel. Szállítja: 1018
TÖRÖK JÓZSEF
gyógyszerész,
Budapest, 18. Király-u. 12

VASÁRNAPI UJSÁG

36. SZ. 1904. (51. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS: DR. KÁROLYI SÁNDOR. BUDAPEST, SZEPTEMBER 4.

Előfizetési feltételek: Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együttesen 24 korona, Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok külön-külön 12 korona. Csopán a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együttesen 16 korona, Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok külön-külön 8 korona. A politikai ujdonságok 10 korona, a vasárnapi ujság 5 korona. Külföldi előfizetésekre a postaiag meghatározott viteldij is csatolandó.

A SZÖVETKEZETI VILÁG BUDAPESTEN.

Művelt világ minden részéből fővárosunkba gyűlnek a szövetségi intézmények vezetői, hogy részt vegyenek a szeptember ötödikén megnyíló nemzetközi szövetségi kongresszusban. Úgy kell tekintenünk a kongresszust, mint a magyar kulturális törekvések nemzetközi elismerésének egyik öröndetes bizonyosságát.

Magyarország alig két évtized alatt emelkedett azok közé az országok közé, a melyeknek társadalmi és gazdasági életében számot tevő tényezők a szövetségek, a kisvágyonul vagy kezük munkájának keresetere utalt társadalmi rétegek eme támaszai és védői a modern élet forgatagában. E gyors és erős fejlődés mozgatója az a négy férfi, a kiknek képmását ma együtt látjuk olvasóink: *Károlyi Sándor* gróf, *György Endre*, *Hajós József* és *Bernát István*.

Sokoldalú és változatos közéleti munkálkodás során lett e férfiak mindenike a szövetségi eszmék zászlóvivőjévé. Azokban a sorokban, a melyekkel alább tevékenységüket vázoljuk, benne van a magyar szövetségi ügy egész fejlődése. Bajos lenne, talán korai is, egyenként mérlegelni, hogy melyiküknek van nagyobb érdeme hazánk új gazdasági és társadalmi fejlődésének irányításában. A legelfogadottabb társadalmi mértékhez alkalmazkodva, koruk szerinti sorrendben szólunk arról a munkájukról, a melylyel behatoltak a magyar nép legalsóbb rétegeibe, hogy gyümölcsözőbbé, okosabbá tegyék gazdálkodását, erősebb értelmiségét, palérozottabbá erkölcsét s fölemeljék a magasabb társadalmi rétegekhez. A ki elmegy a kongresszus tárgyalására s látni fogja a szövetségekbe tömörült százazrek képviselőit az egy-

GYÖRGY ENDRE. HAJÓS JÓZSEF. GRÓF KÁROLYI SÁNDOR. BERNÁT ISTVÁN.

A MAGYAR SZÖVETKEZETI ÜGY VEZÉRFÉRFIAI.

Ha szép akar lenni,
Végh nével ellátott Angyal-cremet vegyen, mely egy tégely elfogyasztása után eliktet szepít, májfoltot, pattanást, himlőhelyet, mitessert, orrsőrűséget, korosabb hólgyeknél kismítja a ráncokat, miáltal megakadályozza a vénülést. A kinek tiszta arca van és állandón használja a VÉGH-féle 10496
ANGYAL-CREMET,
az biztosítva van minden arczisztatlanság ellen. Egy tégely 1 koronáért kapható az „Angyal“ gyógyszer-tárban Szolnok, Laktanya-körút.
További Török József gyógyszer-tárban, Budapest, Király-u. 12 és minden gyógyszer-tárban.

egyedül létező valódi angol
Szépítőszert
a Balassa-féle valódi angol
UGORKATEJ,
mely azonnal eltávolít minden szepít, májfoltot, pattanást, bőrtakát (mitessert), ráncot stb. és az arcznak friss üdülést, fiatalosgot kölcsönöz. Teljesen ártalmatlan. 1 üveg 2 K, ehhez ugorkaszappan 1 K, poudert 1.20 kor
Fizetékül: **Balassa Kornél** gyógyszer-tára, Budapest, Erzsébetfalva 15.
Kapható minden gyógyszer-tárban. Főraktár Budapestben: Török József gyógyszer-tárban Király-u. tca 12 és Andrassy-út 26. Dr. Egger Leó «Nádor»-gyógy-tárban, VI. Váci-körút 17 sz. Zoltán Béla gyógyszer-tárban, Szabadság-tér, továbbá a következő drogueriákban: Detsinyi Frigyes, Marokói-utca 2. sz., Fodor Márton, VII. Király-utca 41., Lux Mihály, IV. Múzeum-körút 7., Neruda Nándor, IV., Kossuth Lajos-utca 7., Molnár és Noser, IV., Koronaherceg-utca 11., 10208

Ha őszül a haja
ne használjon más, mint a
„STELLA“-HAJVIZET,
mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti színét adja vissza. Üvege 2 K.
ZOLTAN BELA gyógyszer-tárban,
Budapest, V/49, Szabadság-tér, Sótér-utca sarkán. 10564

Császárfürdő
BUDAPESTEN
téli és nyári gyógyhely.
Elsőrangú. E kénesvízű gyógy-fürdő páratlan, gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdővel pompás ásványvíz uszodákkal, hő- és kádfürdővel. Prospektus ingyen bérmentve.

Egy kísérlet elegendő
annak igazolására, hogy az arcz és kéz ápolására, szepítők, májfoltok, pattanások, kiütések ellen a már általánosan elterjedt
Korányi-féle 10363
kámforos arcz-krém
hatásában föltűnülhetetlen. Zsírítalan, nap-palra is alkalmazható. Egy tégely ára 1 korona, 6 tégelyi bérmentve küld:
Korányi Imre «Kigyóhoz címzett» gyógyszer-tára Nyiregyházán.

Cs. és kir. kizár. szabadalmazott
világító-kályha-gyár
Krén I.
Székesfehérvár.
A jelenkor legjobb kályhái.
Kívánatra küldök ingyen és bérmentve képes árjegyzéket.

A női szépség előidéző, tökéletesítésére és fenntartására legkiválóbb és legbiztosabb
MARGIT-CREME,
mely egytiszta, sem higányt, sem ólomot nem tartalmaz, teljesen ártalmatlan. Ezen világított arczkenőcs pár nap alatt eltávolít szepít, májfoltot, pattanást, bőrtakát (Mitessert) és minden más bőrbajt. Kismítja a ráncokat, redőket, himlőhelyeket és az arczot hófehérre, simává és üdűvé varázsolja. Ára nagy tégely 2 kor., kis tégely 1 kor.
Margit hólgyepor 1 kor. 20 fill., **Margit szappan** 70 fill., **Margit fogpép** (Zahn-pasta) 1 kor., **Margit arcvíz** 1 korona.
Hamisítványok bírólal üldözöttek.
Postán utánvételrel vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő:
Földes Kelemen gyógyszer, Arad. Budapesti főraktár: Török József gyógyszer, Király-u. 12 és Andrassy-út 29. Kapható minden gyógyszer-tárban.

Thierry A. gyógyszerész
Centifolia-kenőcse
fájdalomcsillapító, puhító, oldó, huzó, gyógyító stb. Legkisebb postai szétküldés 2 tégely 3 K 60 fillér. Kicsinybeni eladásnál a raktárakban 1 K 20 fillér tégelyenként. Főraktár Budapestben: Török J. dr. Egger L. I. gyógyszer-tára: Lugoson Vértess. Közvetlen rendelések címzendők: «Schutzengel Apotheke» des A. Thierry in Pegrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.
Az összeg előzetes beküldése esetén a szállítás egy nappal előbb történik, mint utánvétel és az utánvétel pótdij is megtagarítható, így ajánlatosabb az összegzet előzetesen utalványozni és a megrendelést a szelvényen eszközölni és a pontos címet megadni.

Thierry A. gyógyszerész balzsama.
Legjobb hatású rossz emésztésnél és vele együtt fellépő betegségeknek, mint felbőgés, gyomorégés, székrekedés, savképződés, túlteltség érzete, gyomorgröcs, étvágytalanság, katarrius, gyuladás, gyengeségi állapot, lefűvadás stb. stb.
Működik mint gőrcs- és fájdalomcsillapító, köhögést szüntető, nyálkaoldó és tisztító szer.
Postán legkevesebb szétküldés 12 kis vagy 6 nagy üveg 5 K költségmentesen, 60 kis vagy 30 nagy üveg 15 K költségmentesen netto.
Kicsinybeni eladásnál a raktárakban 1 kis üveg ára 30 fillér, 1 ketős üveg 60 fillér.
Ügyeljünk az egyedül törvényileg bejegyzett áld apacza védjegyre: «Ich dien.» Egyedül ez valódi.
Ezen védjegy utánzása, valamint más törvényileg nem engedélyezett, így forgalomba nem hozható balzsamgyártmányok viszonteladása törvényileg tilva van. 10547

Testesség, Kövértestűség.
Hogy nyúlánkká legyünk a nélkül, hogy az egészségünknek ártson, használjuk a **Pilules Apollo**-t, mely tengeri növények alapján van előállítva és párisi orvosok által jóváhagyva.
E könnyen betartható gyógyszerkezelés elhajtja a túlságos embonpointt, csaltatlannal és biztosítja rövid idő alatt a kövértestűség gyógyulását mind a két nemnél.
Ez a titka minden elegáns hólgynek, ki nyúlánk és fiatalos alakját megakarja őrizni. Egy üvege ára utatitással együtt K 6.45 bérmentve, utánvétel K 6.75.
J. Katié, Pharmacien, 5, Passage Verdeau, Paris (9e).
Raktár Berlinben: **B. Hadra**, gyógyszerész, Spandauerstrasse 77.
Ausztria-Magyarországban: **Török József** gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12. 10467

Fontos ujdonság!
A jelenlegi gazdasági viszonyok időszerűvé teszik, hogy a gazdálkodó és kereskedői körök tájékozást nyerjenek a fontosabb gazdasági válságokról, hogy azokból a tanulságot kiki levonhassa. A «Magyar Kereskedők Könyvtára»-ban éppen most megjelent munka
GAZDASÁGI VÁLSÁGOK
I. RTA
dr. STIRLING SÁNDOR
Ára 1 korona 50 fillér,
leírja a gazdasági válságok jellemző főbb eseteit, az események lényegét, lefolyásait és következményeit. A gazdasági válságok története nemcsak a multat magyarázza, de mutat a jövőre is.
Tartalma: Bevezető. I. A válságokról általában. II. Válságok: A lübecki kereskedelmi válság. — A hollandi tulipán szédélgés. — Az angol pénzválság 1696-ban. — Law rendszere 1715-20. — A Déli Tengeri Társulat válsága 1720-ban. — A hamburgi keresk. válságok 1763 és 1789. — A francia assigznata válság 1789-96-ban. A szárazföldi zárlat 1804-ban. — A délnémet 1811. és 1817-ben. — Angol válságok. — Amerikai válságok. — A fekete péntek 1869. — Az 1899-i válság hazánkban. — A bécsi válság 1873-ban. — Francia válság 1882-ben. — A Panama-esztorna válság. — III. Áttekintés.
Kapható:
Lampel R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) részvénytársaságnál
Budapest, VI. ker., Andrassy-út 21. szám és minden hazai könyvkereskedésben.

Kováts Béla
kocsigyártó
Budapest, V. Liptó-körút 3.
Ajánlja njonnan berendezett modern hínó raktárát
Alapítottát 1886. Képes árjegyzék bérmentve

szérű földműves munkásoktól kezdve a millió-mos pénzügyi igazgatókig és nagybirtokos mágnásokig, el fogja ismerni, hogy a munka szép sikerekkel járt s rövidesen új képet fog adni nemzeti gazdasági haladásunknak.

KÁROLYI SÁNDOR GRÓF hetvenharmadik évét éli, 1831 november 10-én született. Sokkal nagyobb szerepet visz hazánk közéletében, sem hogy részletesen kellene e helyen bemutatnunk. Közéleti tevékenységét, mint annyi kortársa, karddal kezdte hazája szabadságának szolgálataiban, mint az atya által kiállított huszárezred egyik tisztje. A komáromi kapituláció után hosszabb ideig Franciaországban élt, azután, még az alkotmány visszaállítására előtti hazatérést mint terjedelmes földbirtokok ura, buzgó előmozdítója lett a magyarság érdekeinek. Főleg gazdasági téren működik s egyike azoknak, a kik a magyar gazdák társadalmi ujjaalakulásának munkáját megindították. E munka kiinduló pontjától, az 1879-iki székesfehérvári gazdaságkongresszustól kezdve élén áll a gazdák társadalmi mozgalmának, az országos magyar gazdasági egyesületnek, a rövid ideig fennállott Gazdakörben, majd az 1896-ban alakított Magyar Gazdaszövetségben, melynek ez év tavaszáig elnöke volt, most pedig örökös tisztelbeli elnöke.

Az 1885-iki budapesti nemzetközi gazdaságkongresszuson kifejtve a gazdasági szövetség irányszeméit, Károlyi gróf sietett fölkarolni ez ügyet. Megalakította 1886-ban a Pestvármegyei hitelszövetkezetet, mint a falusi gazdasági hitelszövetkezetek középpontjává is állott. Ez intézményből fejlődött ki később, az 1898. évi XXIII. t. cz. alapján az országos középponti hitelszövetkezet, a melylyel a magyar törvényhozás is magáévá tette a szövetség ügyét.

Az 1896-ik évben gróf Károlyi Sándor vezetése alatt megalakult a Magyar Gazdaszövetség, a mely főfeladatává a szövetzeti intézmények fejlesztését s gazdasági életünknek a föld népet károsító visszaélésektől való megmentését tűzte ki. E cél szolgálataiban alapította meg a *Hangyát*, a fogyasztási szövetkezetek középponti tápláló és fejlesztő intézményét.

A képviselőháznak 1881 óta tagja. Három évig a kormányt támogató pártban foglalt helyet. 1884 után a mérsékelt ellenzéknek, majd a nemzeti pártnak volt tagja. Széll Kálmán kormánya lépése óta a szabadelvű párthoz tartozik. A törvényhozásban mindig a földművelési érdekeket támogatta s nincs olyan gazdasági törvényünk és közigazgatásunk, a melynek előkészítésében Károlyi gróf szóval, tettel részt ne vett volna.

Sem nagy vagyona, sem előkelő társadalmi állása, sem előre haladó kora nem akadályozták meg abban, hogy a vezetés gondjait az egyszerű munkás tevékenységével ne szaporítsa. A nagy uradalmak intézőjét, ő felsége valóságos belső titkos tanácsosát és aranygyapjas vitétét ott találjuk mindig a munka terén, a Tiszaszabályozás középponti bizottságában, a Gazdaszövetségben, a Hangyában, az Országos Gazdasági Egyesületben, a Vásárosarnok ellátó szövetkezetben, a Gazdák biztosító szövetkezetében, melyeknek rindint elnöke, részint igazgatósági tagja, de mindenkinél tevékeny munkása. Elmegy a gazdák országos gyűléseire, Nyitrára, Maros-Vásárhelyre, Kassára, Pozsonyba s ma a magyar gazdák hallgatagon választott, de lelkesedéssel követett társadalmi vezére.

A most megnyíló nemzetközi szövetkezeti kongresszust az ő befolyása hozta Budapestre. Jellegetes ősz fejét ott fogjuk látni az elnöki

székben. Ez év tavaszán, a mikor a Magyar Gazdaszövetség elnöki székét átadta nagyérdemű utódjának, *Darányi Ignác*nak, az volt követőinek őszinte kívánsága, hogy munkálkodását hajlott kora miatt ne vonja meg a közdolgoztól.

GYÖRGY ENDRÉ, a sokoldalú tudós, író és politikus 1848 március 18-ikán született Huszton. Iskoláit Máramaroszigeten, Debreczenben és Budapesten végezte. Már mint jogász a nyilvános élet terére lépett s „Új Nemzedék” című folyóiratot szerkesztett. 1870-ben a közmunka és közlekedésügyi miniszterium tisztviselője lett. A kormány több ízben kiküldte tanulmányutakra Olaszországba és Angliába. Az ottani közlekedési viszonyokról terjedelmes tanulmányokkal számolt be s szakismereteit több helyi érdekű vasútvonal létrehozásánál érvényesítette. 1878-ban a halmi-i kerület képviselőjévé választotta s 1891-ig tagja volt a képviselőháznak. 1876 óta tagja az Akadémiának. Szerkesztette a *Nemzetgazdasági Szemlét*, a Vasúti és Közlekedési Közönyt. Többször beutazta a Balkánt s az ottani viszonyoknak egyik legalaposabb ismerője. Különböző közgazdasági kérdésekről egész könyvtára valót irt össze.

Az 1885-iki nemzetközi gazdaságkongresszus alkalmából ő fejtette ki egy középponti hitelszövetkezeti szervezet eszméjét. Ennek nyomán alakult meg a Pestvármegyei Hitelszövetkezet, melynek egész fennállása alatt igazgatósági tagja volt. Részt vett az utóbbi évek gazdasági mozgalmában s legutóbb a mezőgazdasági hitel és a szövetkezeti gabonaértékesítés kérdéseivel foglalkozott. Nagyhatású előadásokat tartott a gazdasági életet érdeklőleg az 1899-iki szegedi, az 1900-iki kassai és az 1902-iki pozsonyi gazdasággyűléseken. 1900 óta a magyar földművelési kormány londoni szaktudósítója s e minőségében már egész sorát alkotta meg a nagyértékű közgazdasági tanulmányoknak. Kiválóságát a külföld is elismeri. Ő általa értük el, hogy az angol vámkérdéssel foglalkozó bizottságban magyar ember is helyet foglal. Csak egyet hívtott meg rajta kívül Chamberlain az idegen nemzetbeliek közül, Yves Guyot, a volt francia miniszter és világhírű közgazdát.

HAJÓS JÓZSEF érdekes és ritka terméke a magyar földnek. Született és tipikus falusi gazda, szerencsés kezű és szakértő pénzember egy személyben. 1853 szeptember 2-án született Dömsödön. Iskoláit Budapesten, Stuttgartban, Párisban és Berlinben végezte. Közgazdasági tanulmányait az iskolák befejezése után is folytatta s Genfben a banküzletet tanulmányozta. Mint igaz fia a vármegyei életnek, 1878-ban ő is vármegyei tisztviselő lett s négy évig viselte a solti járás szolgabírói tisztjét. Nem sokkal azután megválasztották képviselőnek, majd a hazai takarékpénztár igazgatójának. Tevékeny része volt a pestvármegyei hitelszövetkezet megalakításában. Az ő munkájának volt részben az eredménye, hogy e szövetkezet 1894-ben a hazai szövetkezetek középponti hitelintézetévé fejlődött, mert kieszközölte, hogy a hazai takarékpénztár milliókkal támogassa e vállalatot. Most alelnöke a hazai takarékpénztárnak, egyik alelnöke s végrehajtó bizottsági elnöke az országos középponti hitelszövetkezetnek. Mindamellett megmaradt gazdának s tevékenységét nem vonja meg falusi körétől, melynek egyik eredménye az általa alapított és vezetett dömsödi-dabi hitelszövetkezet is.

BERNÁT ISTVÁN a legfiatalabb azok között, a kiket a magyar szövetkezés alapvetőiképp ismer a közvélemény. 1854 július 3-ikán született Rimaszombathban. Iskolái elvégzése után a földművelés, ipar és kereskedelemügyi miniszteriumba lépett. Kora ifjúságától kezdve komoly közgazdasági tanulmányoknak élt s már mint fiatal miniszteri fogalmazó közgazdasági tudós hírében állott. Hivatalos szolgálata közben beutazta Európát és Amerikát s tudományos irodalmunkban szép helyet vívott ki magának. 1888-ban az ipariskolák országos felügyelője lett és e hivatalát 1891-ig viselte. Ekkor kilépett a hivatali szolgálatból s a közgazdasági irodalomnak és a szövetkezési társadalmi eszmék propagálásának szentelte magát. Nagy része volt Károlyi Sándor gróf megnyerésében a szövetkezési eszmék részére, s támogatásával indította meg az első magyar szövetkezési folyóiratot, a „Szövetkezés”-t, olyan időben, a mikor csak néhányan tudtak a szövetkezési intézmények rendkívüli társadalmi és közgazdasági fontosságáról, tehát olvasóközönség és képzett munkatársak nélkül. Ő a magyar szövetkezési eszmék legfáradhatatlanabb apostola. A Gazdaszövetségnek megalakulása óta igazgatója s Károlyi Sándor grófnak a gazdasági társadalmi és politikai tevékenység terén legbensőbb munkatársa. Az ő eszméje volt a „Hangya” a fogyasztási szövetkezetek középpontjának megalakítása. Puritán szerénysége és ritka nem gondolkodása már régen megszerezte közlekedési környezetének meleg becsülését, de távol tartott azoktól az alkalmaktól, a hol a nyilvános elismerések babérait osztogatják. Most, a mikor tevékeny életének egyik szép alkotása, a magyar szövetkezés a művelt világ szeméi előtt bemutatkozik, nem térhet ki érdemeinek nyilvános elismerése elől. A magyar szövetkezők százezrei már jól ismerik s most méltán ünneplik dolgaik munkás intézőjét.

E rövid sorok, a melyekkel a magyar szövetkezeti intézmények négy vezérférfiának tevékenységét vázoltuk, önkénytelenül is rámutatnak az általuk képviselt ügy fontosságára. Ime ez a négy férfiú, oly különböző helyekről és viszonyokból indulva meg az élet szövevényes útjain, változatos közéleti munkásság közepette, a szövetkezeti téren találkozik. Okos és hasznos dolognak kell annak lenni, a mely ilyen kiváló férfiakat magához ragad, Kell valaminek lenni abban a fölfogásban, hogy a modern közgazdasági fejlődés visszasságait és nyomorúságait a szövetkezeti élet fogja megjavítani. Ha azt látjuk, hogy mint gyarapodik a kisemberek gazdasági helyzete, erkölcsé, hazaszeretete, áldozatkészsége, emberszeretete a szövetkezetek nyomán, mint közvetlenedik a társadalmi rétegek érintkezése és egymásra hatása, mint válik a gyenge erőssé, igazat kell adnunk e fölfogásnak. A modern közgazdasági élet szédítő vagyontokat halmozott föl, óriási gyárakat, vasutakat, pénzügyeteket hívott életre, de a maga rideg gazdasági fölfogásában megelégedett az emberről és kiszolgáltatta az egyiket a másiknak, a gyengét az erősebbnek. A szociálizmus és anarkizmus az egész társadalmi és jogrend ellen tör. A szövetkezés meggyógyítja a gazdasági és társadalmi élet sebeit, fölsőlegessé, és értelem nélkül valóvá, tehát hatástalanná tesz minden fölforgató törekvést.

Ebből a szempontból kell a szövetkezés magyar vezéreinek érdemeit méltányolnunk.

Németh József.

A 90-es évek elejéről való festmény. MIKSZÁTH KÁLMÁN ARCZÉPE AZ «ISTVÁN FŐHERCZEG»-SZÁLLÓ MIKSZÁTH-SZOBÁJÁBAN.

AZ «ISTVÁN FŐHERCZEG» NEKROLOGJA.

Minden emberben van poézis, legalább bizonyos fokban. Ha nem a szívéből jön, (mert vannak üres szívek is, a melyekből nem jöhet semmi) hát jön a gyomrából. Mert üres gyomrok is vannak ugyan, de azok nem igen állják sokáig az ürességet. A szív ellenben nem csak hogy kiállja, de sőt üresen dobog a legtirelmesebben, legegyszerűsebben.

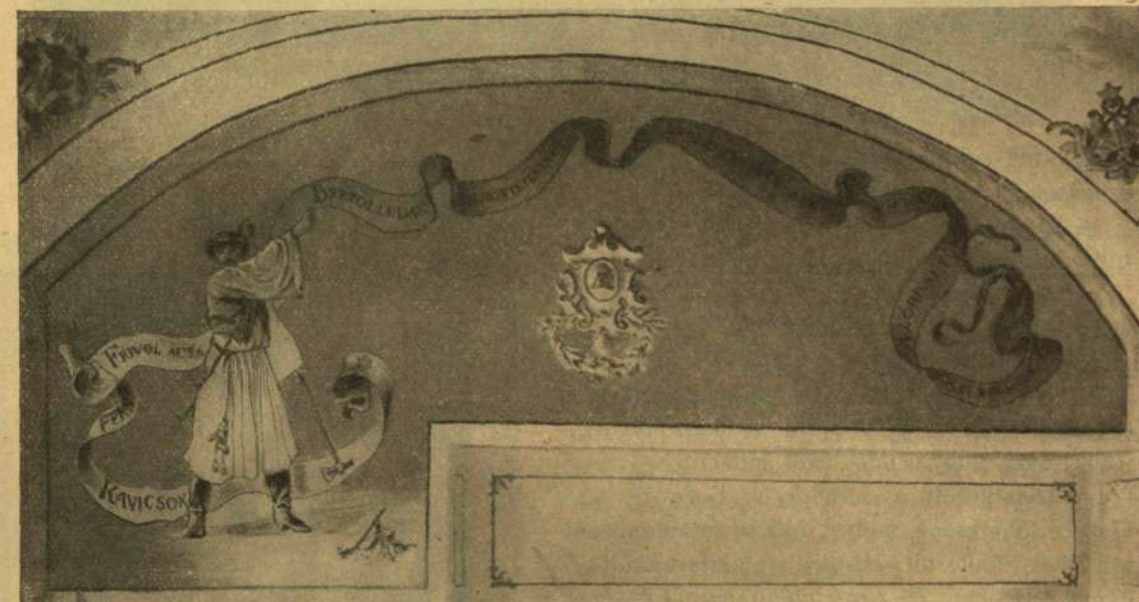
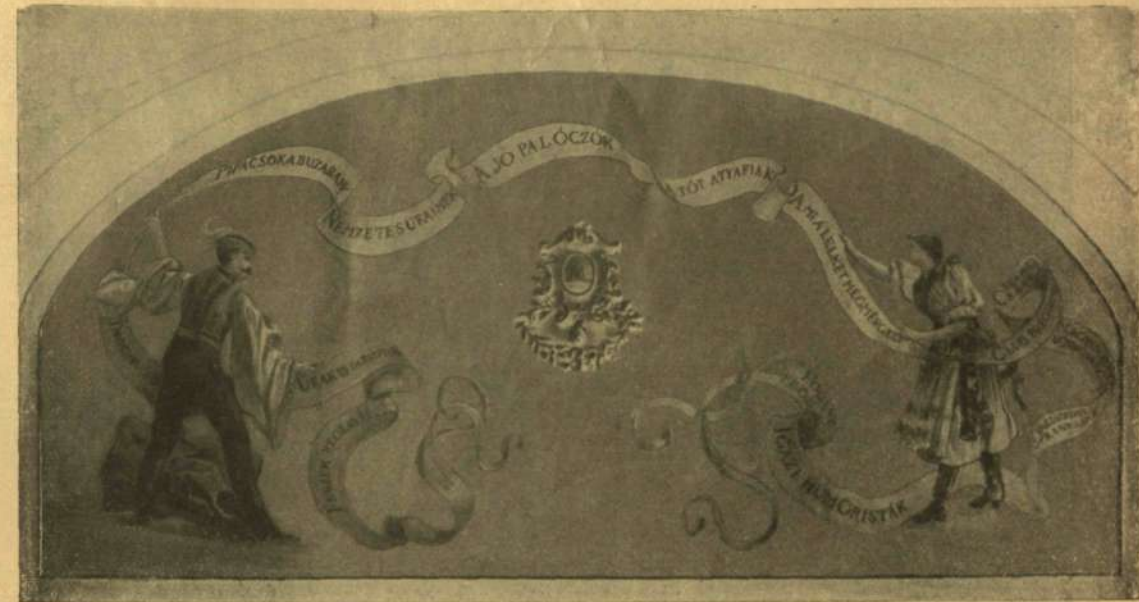
A gyomor maga igen prózai dolog, de azért a töle származó poézis is szép. Mert a mi poézis, az csak szép lehet. Ez a poézis pedig abban nyilvánul, hogy az élet bizonyos időszakát elérve, mikor már a gyomor functionáriusai megkopnak és az étel nem ízlik, az ember ezt a koszt számlájára rójjja fel. Gyakran hallani ilyen felkiáltásokat.

— Hiába, főzni csak az én anyám tudott. A feleségek haragudnak ezért, zsémbelnek, csapkodnak az ajtókkal, az élelmi szerek rosszát, a cseléd ügyetlenségét emlegetik a helyett, hogy egyszerűen azt mondanák a férjeknek: «Számár vagy, nem az ételben van a hiba, hanem a te étvágyadban». Még mosolyoghatnának is hozzá, mert hiszen a főzési talentumnak ez a dicsőítése őket is eléri, ha majd a kis elkényeztetett pulyák, a kik most nyeglén biggyesztenek el ajkukat az ételekre, hogy ezt nem eszem, ez nem jó, az nem kell, ha majd megöregeszenek, odvas fogaikat megcsikorgatva szintén azt fogják hirdetni egy napon: «Jaj, hogy tudott főzni a mi anyánk. Azóta sem ettem olyan töltött káposztát, olyan turólepényt, olyan juhhusos kását.» És így vándorol nemzedékről-nemzedékre az összes magyar asszonyok főzési

Jelky Gyula fényképe.

AZ «ISTVÁN FŐHERCZEG»-SZÁLLÓ ÉPÜLETE.

MIRKOVSZKY GÉZA FALFESTMÉNYEI MIKSZÁTH MŰVEIBŐL VETT ALAKOKKAL AZ «ISTVÁN FŐHERCZEG»-SZÁLLÓ MIKSZÁTH-SZOBÁJÁBAN.

ügyességének glorificatója, — csak hogy nem mindenik éli meg s csak a holta után jut az elismeréshez.

Körülbelül így van ez a szállókkal is. A mai generáció csodákat beszél Mihalekről, vagy az «Arany Sas»-ról, mivelhogy már nincsenek meg. A meglevő hoteleket és vendéglőket mindenki szidja. Kivétel csak az egy «Kis Pipa» volt, melyet sacrilegium lett volna bántani. A nemzeti sovinizmus nem engedett hozzá nyúlni. Ámbátor most már ő is a múlté. Bizony elegen sóhajtának utána.

Közelebb megint hasonló gyászír járta be a lapokat egy másik híres pesti vendéglő, az «István főherceg» szálloda vette fel a «néhai» nevet. Volt — nincs. Bezárták és hű kosztosai szétszéledtek a szélrózsa minden irányában.

Az «István főherceg»-gel ismét egy darab régi pesti élet pusztult el. A tótok hiszen építhetnek szebb palotát vagyis legalább modernebbet helyette, de az Istvánhoz tapadó történeteknek, eseteknek nem lesz többé emlékeztető tárgya. Hideg, idegen kórhalmaz lesz, mint a többi ezer meg ezer bérház.

A maga idejében különben az «István főherceg» is szép volt. A híres Zitterbarth Mátyás építette.]]

Az alig múlt század elején József nádort ugyanaz a kérdés foglalkoztatta, a mi most a pestieket, hogyan lehetne a főváros idegenforgalmát növelni? «Vendéglőket kellene építeni, — emlegette a nádor, — szép vendéglőket, a melyekbe szívesen szállnának és időznének az utasok. Jönnének ide idegenek, higgyék meg, ha vendéglők volnának.»

Újabb számoló-gépek.

A város primipilus polgárai erre a maguk szokásos okoskodását gurították elő:

— Hiszen volnának itt vendéglők, fenséges uram, csak már jönnének azok az idegenek.

— Igen, — jegyzé meg egyszer a palatinus, — de valakinek meg kell kezdeni. S a ki megkezdi, az az okosabb.

S legott ekkor (egy deputáció alkalmával) egyetlen szavával rávette a gazdag polgárt, Emerlinget, hogy vendéglőket építsen.

Így keletkezett a «Nádor»-szálloda és az «István főherceg», melyet akkori tulajdonosától, Ilkey Sándortól vett meg s alakított szállodának 1846-ban. De nem sokáig maradt épségben, 1849-ben a Henzi bombái robbolták össze és felgyújtották. Úgy, hogy a rákövetkező évben Kassalik építőmester kezében újra más fizionomiát kapott. Ez a voltaképen ismerősünk, a Kassalik-féle István főherceg. Még akkor nagyon künn volt a városból. Mióta aztán közvetlen odaépült az Akadémia, a literátus körök és a vidékről érkező, leginkább dunamelléki (hajón járó) gentry vendéglője lett. A szabadságharc alatt Kossuth édes anyja is itt lakott. Lakása tele volt mindennap friss virággal, melylyel tisztelői kedveskedtek. Az ötvenes években, mikor még nem volt készen a redout, az emeleti nagy teremben tartották a kisebb elite-bálokat. Valamikor ott lakott Deák Ferencz is, ugyanabban az időben, mikor az a hír terjedt el, hogy anyagi gondokkal küzd az ország bőlese, — mire Emmerling, abban a hitben, hogy jót cselekszik, felére szállította le a szoba árát. Deák megneheztelet e miatt és az «Angol királynő»-be költözött.

Virágkorát azonban az utolsó évtizedekben, Gundel János, a vendéglősök derék elnökének bérlete alatt érte. Distingvált, csendes, lakályos fészék lett belőle, mintha mindenkinek otthona lenne. Tisztaság ragyogott mindenünnen. Czigány nem czinczogott örökké, úgy, hogy a kik beszélgetni akartak, az Istvánt keresték fel esténként. Nyáron szép, árnyas udvara volt, a fákat, a szálloda strébereit főlhúzta a nap egész a második emelet fedeléig, azaz ok maguk kapaskodtak fel a nap után, úgy hogy bár hetven évesek voltak, mégis olyan vékonyak maradtak, mint a növendék fák, mert az erejük a fölfelé való kúszásba veszett, nem a vastagságba.

Nagyobb zaj az Istvánban csak akkor volt, ha az akadémikusok vagy a Kisfaludysták ott tartották bankettjüket.

Némelykor az extrákba került be egy-egy lár-

Mária Valéria főhercegnő tanulószközei.

Kisdedővó-intézeti játékos eszközök.

AZ ORSZÁGOS TANSZERMÚZEUMBÓL.

másabb kompánia, érettségét tett diákok vagy lakodalmat ülő társaságok, de rendes viszonyok közt olyan volt, mint egy előkelő, distingvált londoni étkezőhely, hol susogva beszélgetnek a miladyk és gentlemenek.

A ki muzsikamentes helyet keresett, ide tért be. Komoly tudós kompániák, a duhajkodástól megcsömörített öreg urak szűrösölgették a Gundel híres jó borait az aranysegélyes hóféhér falak közt. A Lipót-város területén lévén, hű jelzője volt a börzei árfolyamnak is. Ha jó szél fújt a börzéről, pezsgőző lipótvárosiakkal teltek meg az asztalok, ha ellenben a szerény «két deczi» járta, az akkor «fekete napot» jelentett.

Egyik legérdekesebb emlék, mely a szállodával egyszerre enyészik el, a «Mikszáth-szoba». Majd egy évtizedig gyűlhelye egy erősen összetartó liberális politikai klikknek, mely naponként itt vacsorált s itt beszélt meg a politikai eseményeket. Gundel külön építtette Mikszáth és társasága számára a csinos, kedélyes, három fülkéből álló helyiséget. Mikszáth munkáiból vett alakokkal, valamint a Mikszáth arcképével díszítette fel a falakat. Kivált az egyházpolitika napjaiban volt ez a hely érdekes. Közéletünk majd minden nevezetes alakja megfordult itt, de a szót leginkább Szilágyi Dezső vitte, itt öntött lelket az ingadozóba s innen áradt szét az ide légáram, mely az országot megmozdította s még egyszer kigyúltak a liberális tüzei tiszta lánggal. Gyakran vacsorált itt Tisza Kálmán is, ha polgári kimenőt kapott. Kemény János jóízű adomákkal és parabolákkal világította meg a helyzetet. Jócai Mór is sokszor itt vacsorált, mikor még szabad legény volt. Szélesendes napokon, de még az egyházpolitikai harcok előtt gyakran bejött Klapka is, a ki ott lakott a szállodában s ott is halt meg. A társaságnak egyik törzsozós tagja volt Radó Kálmán, — a ki azért hagyta el a főispáni széket is, hogy az István-szobát jobban frequentálhassa. Minénnapos volt a szerencsétlenül járt Lukács Béla. Régenté Horváth Gyula volt a társaság egyik vonzóereje. Ide járt Darányi Ignác, ki azonban tizenegykor mindig hazament. Egy párszor megjelent Bánffy Dezső is, Tisza István, ha künn vacsorált, Berzeviczy Albert, Wlassics Gyula, Roszner Ervin, Benke Gyula, Vörös László stb. a nem politikusok közül Farkas doktor, hogy praesente medico legyen a kompánia. A szerkesztők közül Nagy Miklós volt sokszor jelen. A Hungáriabeli «keddi vacsorák» főgazdái, Láng

Lajos, Münnich is megjelentek némelykor udvariasságból, mint egy szomszéd vacsoráló hatalom representánsai. Az István-szoba valószínűs hatalommá nőtt lassan-lassan, úgy hogy delegációk kiküldésénél, közhivatalok és bizottsági helyek betöltésénél tekintetbe kellett venni a szobát. Falai ki nem tágúlhattak, mint a híres debreczeni professor, Hatvani ördögös szobájáé, minél fogva immár nem bírta befogadni a belekivánczókat. És bármily demokrata szelvényben van is valami tervezve, — Magyarországon minden hamar visszaugrik az arisztokratikus vágányokba. Az «István»-szoba exclusiv társasággá kezdett átvédleni. Meg kellett körvonalozni, kik tartozhatnak a klikkhez s kik nem, mert a numerus clausus kényszerűsége állt be.

Erre nézve egy ócska elsárgult papir szolgált támpontól. Mikor a szoba megalakult és csak tizenöt tagja volt, a legcsinosabb borít uniformisba öltöztette a társaság s a libéria költségét kivetette az egyes tagokra. A borí nem sokára megszokott a spenzerrel és az ezüst paszomántos vörös sipkával egyetemben, hanem a lajstrom megmaradt és most ez bizonyította, kik a szoba előkelői, az ősfoglalók. Ily patriciusok voltak Szilágyi Dezső, Darányi Ignác, Radó Kálmán, Mikszáth Kálmán, Lukács Béla, Terényi Lajos, Szily Pongrácz, stb. Talán a korhadtságnak ez a beléje oltott bacillusá ölte meg a Mikszáth-szobát, mert ezentúl hanyatlani kezd, mintha örlő szű volna benne. Szilágyi összetűz Bánffyval, s a szoba patriciusai szinte kétfelé szakadnak, egy része Bánffyval megy, más része Szilágyival indul. Aztán jön a Széll-aera. Mind többen-többen kezdenek a kosztra ráunni. Egyik is elmarad, másik is. Tizenkét évig a paradicsomot is meg lehet unni, nem egy konyhát. Pedig a mi raritás van az országban mind ide kerül. A Mikszáth-szoba népszerű és mindenütt vannak hívei. Ha mouf-lont lőnek a nyitrai erdősegekben ide küldi a kompániának Thuróczy Vilmos főispán. Ha galóczát fognak a máramarosi Tiszában, legott útnak indítja Roszner főispán. Ha egy bödön turó fölségesen sikerül Liptóban, az is ide vándorol. Tuzok pecsenyét szállít Tallián Béla, hurkát, kolbaszt Rónay Jenő, hegyaljai borokat Molnár Béla, barabolyt, pisztrángot küld Erdély. Mindegy — mindenre ráun az ember: úgy van teremtve.

Térképtartók, külföldi fafaragási munkák, új szerkezetű iskolapadok.

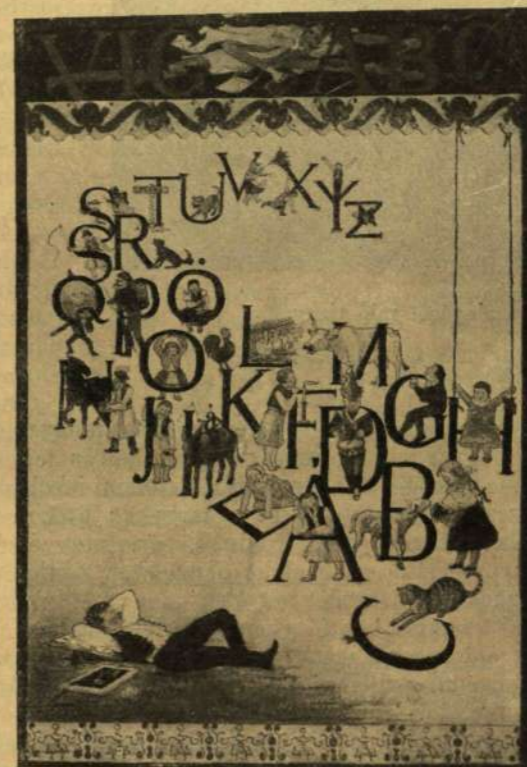

Fig. A. B. C. Dr. Göcz Hangtűző képes A B C-jéből.

Mindig több-több ember pártol el a Mikszáth-szobától, hogy rossz a koszt. Egymást disztalgja a sok panaszkodó, már maga Mikszáth is az «Angol királynő»-be jár, a nagy törzsvendégek lassanként kihálnak: Szilágyi, Radó, Lukács Béla. — Végre pedig fölkerekedik maga a szoba is és átmege a mulandóságba, hogy ezentúl csak az emlékekben éljen, a Gundel bácsi kedves, nyájás alakjával egyetemben, ki már soha se fog többé megállni egy-egy vendége előtt, mint hajdanta, megkérdezzé:

— Teczet már rendelni?

És a mint így él majd az emlékekben tovább az «István», épen megfordítva, a hogy a valóságban történt, hogy egyre rosszabb lett a koszt, egyre javulni fog a fantáziákban, — fölséges ételek íze jelenik meg öreg, fogatlan politikusok memóriájában, régi rákpörköltök, balatoni fogások és székelygulyások illata fog incselkedni az orrlyikaikkal, míg egyszer úgy ülepszik le az egész «István» a reliquiák közé — mint az utolsó hely, a hol még főzni tudtak. És minél tovább távolodnak időben azok, a kik itt valaha mindent fitymáltak, annál élénkebb sóhajjal fogják emlegetni a Mikszáth-szobát:

... Hej, de jó volna ott ülni most is a gázkandallónál, a havannákból fölszálló füstben, hallgatva a Kemény János adomáit, vagy a Szilágyi éles vitakozását.

M—lh K—n.

AZ ORSZÁGOS TANSZERMÚZEUM.

Régi gondolat valósult meg harmincz évi tervezet után, midőn Budapesten július 3-án ünnepiesen megnyitotta dr. Berzeviczy Albert közoktatási miniszter az országos tanszermúzeumot.

1873-ban a bécsi világkiállítás alkalmából néhai Gönczy Pál miniszteri tanácsos számos külföldi állam képviselőjével megállapodásra jutott arra nézve, hogy kiállított tankönyveik és tanítási eszközeik javarészt átengedjék a magyar kormánynak tanszermúzeum alapjául. Trefort Ágoston közoktatási miniszter és gróf Andrássy Gyula külügyminiszter hivatalos kérelmére Német-, Francia-, Angol- és Svédország, Hollandia, Svájc, Württemberg, az északamerikai Egyesült-Államok, továbbá Olaszország becses gyűjteményeket adtak.

Ez, meg a magyar állam kiadásában megjelent, nemkülönb hazai könyv- és tanszerkereskedők s magánosok által ajándékozott könyv- és tanszerműgyűjtemény, valamint a Népmvelők Pesti Egyesületének adománya volt

Wangel-féle élettani készítmények.

AZ ORSZÁGOS TANSZERMÚZEUMBÓL.

A nagy terem (középen a királyi gyűjteményéből való tárgyak).

A MISKOLCI IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSBÓL. — Barna Hugó fényképe után.

alapja az 1877-ben nyilvános használatra megnyitott Országos tanszermuzeumnak.

Az Országos tanszermuzeum gyűjteményei főbb csoportokban a következők: 1. Iskolai épülettervek és butorok. 2. Iskolai álló- és falitáblák, térképtartók. 3. Számológépek, számtan és mértan tanításához való egyéb eszközök. 4. Az olvasás és írás-tanítás közben használt eszközök és szemléltető képek. 5. Földrajzi eszközök. 6. Természettudományi és gazdaságtani gyűjtemények és szemléltető képek. 7. A fizika és kémia tanításához szükséges gyűjtemények és szemléltető képek. 8. Rajztanítási eszközök. 9. Technológiai gyűjtemények. 10. Kézügyességi és ipari szakoktatás körébe vágó gyűjtemények, rajzok. 11. Női kézimunka-tanítástervek, 12. Ének- és zenetanítási eszközök. 13. Tornaszati felszerelések mintái. 14. Kisdévodó-intézetek foglalkoztató és szemléltető eszközei. 5. Vakok tanításához való eszközök. 16. Pedagógiai könyvtár.

Sok viszontagság érte az Országos tanszermuzeumot, míg végre egyelőre állandó elhelyezést nyert a Ferenc József Tanítók-házában. Egyideig a Köztelek-ben volt, azután az I. kerületben az elemi és polgári iskolai tanítóképző-intézet helyiségében. Mostani berendezése dr. Aczémthy Lajos közoktatási miniszteri tanácsos javaslata alapján történt, Miklós Gergely végezte a berendezési munkát.

A közoktatásiügyi miniszter a megnyitáskor dr. Aczémthy Lajos miniszteri tanácsos és dr. Neményi Imre osztálytanácsos jelenlétében figyelmese megemlékezett az újonnan megnyitott tanszermuzeumot, s megígérte, hogy bővítéséről továbbra is gondoskodik fog.

A gyűjtemények között az elemi iskola újabb tanítási eszközeit nézgette legnagyobb érdeklődéssel a megnyitáson jelenvolt közönség. Egy pár, így pl. Láng Mihály magyar gyermekjátékokból és kézügyességi munkákból álló gyűjteménye, dr. Gödöz József «Vig ÁBÉCE» című tréfas betűképei, «Hangutánzó képes ÁBÉCE»-jének tanítási-könyvítő képei, «gyermekbetűi»; több tanító olvasóképe, stb. jelzi a magyar népisola tanításmódjában mostanában beállott korszerű változást. Ezentúl a szeretettel való neve-

szekeret, gereblyét, létrát, favágó szerszámokat, négyesfogatot, jármos ökröt, asztalt, gyűrőtáblát, favillát stb.

Kisdévodó-intézeti játékos eszközöket látunk egyik képünkön. Egy pár ló, egy pár jármos-ökröt fából a legszebben sikerült munka. Gazdasági eszközök utánzatai fából, bodzaből, továbbá tarka-barka papírfüzérek egészítik ki az eszközök gyűjteményét.

Dr. Wángel Jenő gyönyörű *életlani preparátumai* egy nagy szekrénybe csoportosították egybe. Borszeszben kigyók, halak, rákok stb.; csinosan elrendezve bogarak, pillangók kötik le a figyelmet.

Mária Valéria főhercegnő egykori *tanuló-eszközei*: állatok, madarak, gombák csoportképei, térképek ötlenek szemünkbe az ablakkal szemben, jól megvilágított helyen. Emne kegyetes emlékgyűjtemény fölött a király és királyné arcképei vannak. Mintha most is szeretőd gondol nézzenek a magyar fővárosban született leányukra!

A *külföldi tanítási eszközök* közül különösen a *szőlődmunkák* (asztalosság és esztergályozási tanításmenetek) lípesei, náisi, bécsi gyűjtemények igen csinosak. A *szemléltető képek* és *számoló eszközök* nagy változatossága is figyelemre és megemlékezésre méltó.

A BOLYGÓ.

I.

Az égbe nézve, néha látsz
Egy sápadt fényű csillagot.
S ha kérded őt: Miért e gyász?
Azt mondja majd: «Bolygó vagyok.

Testem kimerült körben forog
S a csillagot nem érem el,
Melyért öröktől lángolok;
Azért vagyok bús, fénytelen».

II.

Szívemben is egy láng ragyog,
Melyet kigyújtott égi kéz
S hasonlón, mint a csillagok —
Folyton reád gondolni kész.

S mert sorsom épen oly kötött;
Bolygok körüléd utalan
Az embermilliók között,
Az éjhomályban — egy magam.

Justh Béla.

VISZONZÁS FÁJDALMA.

Zöld rengeteg, árnyadban rejtve ülnek
Vágy, epedés és eltűnt bűbánat;
Édes emléked jó lesz vezetőknek.
Itt sohajtoztam egykor Te utánad.

Egy-egy levél hervadtan hull a fákról,
Azokról int rám oly sok régi emlék,
Ha most szelíden a szemembe nézel,
Talán az fájna s még szomorubb lennék.

Szabó Sándor.

TÁTRAI PERSPEKTIVÁK.

Irtá Mezei Ernő.

Magam sem tudnám hirtelenében megmondani, hogy hányadszor látogattam meg az idén a Tátrát. Még a hetvenes években, nem sokkal a kassa—oderbergi vasút megnyitása után jártam ott először, a mikor mint romantikus beteg ifjú zarándokoltam el az élet ama forrásához, a melyet boldogult dr. Szentágh Miklós bűvös vesszeje fakasztott a nagy-szalóki hegy tövében. Az a kétemeletes, vörösré mázolt ház, melyben az ő hidegvízintézete volt elhelyezve, volt az akkori Tátrafüred legmutatósbab épülete, mondhatni fürdőbeli csimere. Mellette és körülötte többnyire igen kezdetleges fatákolmányok éktelenkedtek.

Azóta őszinte turista lelkesedéssel minden évben fölkerestem a felséges magyar havas-videkét, és a hogy megeltem írói hangulatokkal, irtam is róla eleget, sőt hogy minden bűnömöt megvalljam, nem egyszer lapos rímekkel is

Az országos iparművészeti iskola kiállításának egyik részlete.

A MISKOLCI IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSBÓL. — Barna Hugó fényképe után.

mertem dicsőségét illetni. Az évek folyamában egyre fejlődött, egyre változott nagyszerű méreteiben a Tátra ama látképe, mely a fürdőbeli berendezésekből és az emberi élet sokszínű sugártöréséből alakult. És bezzeg átalakult az én érzésvilágom is annyira, hogy a belső szemem nem a régi mértékével nézem az örök hegyvilágot sem. A felséges hegycsúcsok, igaz, hogy nem változnak, de hajh, másképp hódolunk nekik ritkuló és deresedő hajjal, mint a lengő barna fürtök korában. A Tátravidék igazán szemem előtt változott át egy vadregényes zugból, a szűzies erdei költészet rejtekéből fényes divatfürdőkké, a mozgalmas társadalmi élet megszervező gyűlhelyeivé. És lehet valaki a Tátra veterán bajnoka, biztos odajut, hogy nagyon méltányolja mindezt a haladást, a mi emberi kényelmet, társadalmi díszet és változatosságot varázsol a természet ősi nagyszerűségébe. Szó sincs róla, az olvasóközönség is érdekesebb tárgynak veszi az írótól ezt a szingzagos fürdő életet, mint azt a belső hangulatosságot, mely a havasok ősi romantikáját csak az öntetszelgés keretével választja. Én ezennel ünnepélyesen lemondok minden olyas pretenzióról, a minővel korábban sokat kérkedtem, mintha a Tátra-havasoknak számomra külön titkai és prófétai sugallatai volnának. A csúcsokról immár nem hatol hozzáam sem más, mint az egészségnek tanítása, a nagy természeti gyógyerőknek hirdetése. Elhiszem, hogy nincsenek e vidéken sem más titkos sugallatok, mint a miket a Grand-Hotel folyosóin sűgnak egymásnak, a mik különben nyilvános titkok.

Ezen a czimen üdvözölhetjük most még inkább, mint a korábbi években a Tátravidéket. A fürdőtelepeknek haladása ez idén szembe-tűnő, igazában a nemzetköziség színvonalára emelkedett. Egy csomó intézmény között, melyek a vendégek kényelmét szolgálják, legtöbb jelent, hogy az összes Tátrafüredreken a világitást immár a villamos erő szolgáltatja. És ez egész haladásnak legfőbb jegye a: «Nagy Szálló — Grand Hotel», Ó-Tátrafüred legújabb vívmánya. Nem alap nélkül hirdetik róla, hogy vetekedik a svájci hotelkultúra nagyszerű alkotásaival. Igazán nagyméretű épülettömb, több száznnyal és harmadik emeletlen felül is egyes elkülönített vendégszobákkal. Berendezésében jóformán semmi sem hiányzik a modern kényelem és luxus kellékeiből. Külön konyha és étkező, külön társalgó- és játéktérnek, az előcsarnok is díszesen bebutorozva. Bennök a nap minden szakában nyitásgógnak az elegáns megjelenésű hölgyek és urak; az utóbbiak, ha az időjárás engedi, igen szívesen fitogtatják a lodnis térdnadrágot és a turista-harisnyát. A késő éjjeli órákban is messze ragyárik a külső sötétségbe a termek villamos ragyogása.

Ugyaníly alapon és berendezéssel, sőt talán még grandiózusabb arányokban Tátra-Lomnicon is épül egy másik vendéglő, a mely jövő évre fog megnyílni. Ezek a nagy hotelintézmények az ó különálló, teljes berendezéssel persze leszűrik a nyári nomádrájsz tömegeiből azokat a nagyvilági koloniákat, melyek elválaszthatatlanul odatartoznak a nemzetközi jelentőségű fürdő- és üdülőhelyekhez. Szó sincs róla, ez is haladás; ha nem is olyan, mely minden réggib fajtájú Tátra-látogatónak inyere volna. Ha leszámítjuk azokat, a kiket a turistáknak és a hegysportnak nemes becsvégya hozott ide, annak a nyári telepvalnak, mely Csorba-tótl Barlangligetig terjed, rendes közönsége idáig úgy egészben és átlagosan olyan rétegekből alakult, melyek néhány nyári héten át hivatalos munkájuk fáradságát szökták kipihenni, állandó szellemi vagy fizikai foglalkozásban elkoportott idejeiket igekezznek feltölteni. A mi egyéb elem a Tátrán megfordult, ha bőven volt is, nem vált ki feltűnően külön jellegével és életrendszerével. De most a fürdőberendezések magasabb stíljével együtt jönniök kell a világ minden tájáról azoknak, kik a természet örökké újító forrásainál a téli szezon annyira kimerítő szórakozásait heverik ki. A «Grand Hotelek» kapni föltáruznak, hogy mint külön táborhelyek seregesen fogadják azt a szeretetreméltó emberfajtát, melynek más dolga nincs, csak hogy pánzt és időt vesztessen.

Igaz, ennek a káprázatos fejlődésnek még csak legelején vagyunk. A tátrafüredi felsőbb hotel-élet ez idő szerint még csak ama fokozaton van, mely a pesti lipótvárosiasságból veszi

legtöbb társadalmi színét és nemzetközi vonásnak legkevésbé a nyoma. Megjegyzem, hogy ennek a bizonyos lipótvárosiasságnak igazi elemei már régebb ideje a Tátra-telepeken szeretik felütni nyári fészkeiket. A mit belőle más fürdőknél a hivatásos fürdőstatistikusok fölfedezni szoktak, rendesen hamis surrogatum. A sokat emlegetett Siófokhoz például kevés a köze. (Persze ezt a lipótvárosiasságot, mint a társadalmi osztályozás műszavát nem szabad egyszerűen felekezeti meghatározásnak venni.) A szomszédos Tátra-Lomnicon, a mely kezdetlől fogva jobban vonzotta az arisztokráciát és mint löversenyter a totalizateur barátjai előtt különös nimbussal van felruházva, új hétével bizonyára a magyar magánosság gyűlhelyeül készül. Nos, ezek az utóbbok után csak legyetek be mentől hamarabb a mi havasainkat az összes nemzetközi utazók és semmittevők, a közismert pecczes angol lordok és a hányaveti amerikai nábobok, tarkítva potrohos német nagyiparosokkal és könnyed francia diplomatákkal. Bizonyos, hogy a Tátravidéknek minden jussa megvan a nagy nemzetközi forgalomnak megcsillagozott figyelemzetetéséhez. Természeti szépségeinek és nagyszerűségének vannak olyan sajátosságai, a minőkkel Európa semmi más havas tájéka nem rendelkezik és ezeket a sajátosságait annál jobban fogják méltányolni, mentől műveltebb és finomabbá válik a nagy utazó-közönség természeti érzéke.

Ez a nyár, ez az igazán szép nyár, melynek immár elmulását érezzük, minden tanúság szerint különösen kedvező volt a Tátra összes telepeinek forgalmára nézve. Én csak augusztus második felére érkeztem oda, hogy épen az utólagos meglegedés és hála himnuszait hallhassam Új-Tátrafüreden, a hol szállani szoktam, az első pincér, a kit láltam, — oh, ezek a pincérek immár a Tátra-kultusz elsőrangú szakértőivé nőik ki magukat, — nyomban azzal a felkiáltással üdvözölt: Milyen nyár volt ez nekünk! Ezt a különös lendületet nemcsak azok a nevezetes újítások okozták, a melyek Tátrafüred fürdői színvonalát fölemelték. Maga a természet, azaz hogy az ő égi királya, a Nap ő felsége jelölte ki az összes üdülőhelyek favoritjává az idén a Tátrát. Mialatt mindenütt az országban izzó sugaraival gyötrelmes verejtékezésre kárhoztatta az embereket, a Tátrára csak olyan enyhébb megleget árasztott, a mely a legkivánatosabb órássá tehetne az afrikai sivataggyá perzselt ország közepett. Legfőkébb, hogy néha elkomorultak, a kiknek üdülésiük közben is a kiaszott termőföldre, a gardák bajaira, a takarmányhiányra kellett gondolniok. A szép verőfényes napok szakadatlan sora bezzeg megszaportotta a lomniczi csúcs tisztelőit is. Holmi tisztelőbeli úruristák és nagyon elegáns divathölgyek is megkapták a kiránduló-lázat, hogy egyre merészebb kísérletekkel igekezzenek a legzordabb bércek belső titkaihoz férközni. Nagy fölfedezés ez olyanoknál, a kik, mint Heine boltosinasa, ren-

desen csak arra az állápontra tudnak jutni, hogy úgy általánosságban a természet csakugyan szép. Mondják, akadt több térdnadrágos úr, a kik úgy jártak, mint Tarasont Tartarin az ő dicső előképük, a kit Daudet oly humoros tollal rajzolt meg; csupa nagyzólsból, a nélkül, hogy képzelték és szándékukban lett volna, egyszerre ott találták magukat a legmagasabb csúcsokon.

Jó dolguk volt általában mindazoknak, a kik a fürdői sportok különféle fajtáit kedvelik. A lawn-tennisről különösen hiszem, hogy itt a havasok tövében, fenyesillatú levegőben a testfejlesztő, izomerősítő, egészségbiztosító tényezőknél valami művészi összefoglalása vagyon benne. Hogy ragyognak az ifjak és leányok szemei, hogy pirosdik örömtől az arcuk, a mikor táskákkal és racketekkel a lapdázó térre sietnek. Mintha egész lényök az egészség üdvkiáltása volna. Most épen a szezon befejeztére egy gyermekbárlól beszéltek mindenféle az erdei útkon. *Mamák* öröme volt ez, mert hol szebbek, üdűbekek, vidámabbak a nyári üdülésre vitt gyermekek, mint a vén Tátra-havasok patronátusa alatt?

De persze a legteljesebb mértékben a «Hölgyek öröme» lehetett a Tátrának ez a tartós «plain air» világitása. Annyi lenge, világos, illatos toilletnek nem kellett az idén is az tti ládák sötét rekeszeiben szomorkodva meglapulniok, mind-mind napfényre bontakozhatott a pillangó-szárnyak szines röpke varázsával. Milyen szenzációs hatásokat jelentett ez a szép hölgyek számára, a mint sétáik közben a sötétzöld erdei háttérből, a fenyesékes melysleges borongásból kiváltak. Ah, a tátrai női szépség egy külön fejezet a modern esztetika birodalmából. Vagy nem találja-e mindenki, hogy a tátrai panoramák keretében az érdekes női megjelenések még jelentősebbeknek látszanak, mint máskülönben, mintha csak egyéniségök bája itt emelkednék művészi tökélyre? Szinte azt tartanám, hogy a Tátrában kellene a női szépségek kiállítását rendezni. Egy-egy női arcz ebben az erdei foglalatban úgy tűnik fel, mintha misztikus látomány volna; egyéni vonásait, sajátos kifejezését sokkal jobban jegyezzük meg magunknak, mintha akármilyen más helyen láttuk volna, egész lénye egy medallion tisztaságával vésődik emlékezetünkbe. Például láttam egy mélyen barna sápadt arcot, jellegzetes s a mellett finom, gyöngéd vonásokkal, fényes fekete szemekkel, a melyek nézése oly olvadóan édes. És egy másik szőke arcot, a melyen a vonások gyermeteg tisztá kifejezése igen hatásosan vegyült a szemek mély értelmességével. Egy harmadik arcz is kísért előttem, teintje mint a legfinomabb, lehellétszerűen zománczott porcellán és rajta örökkön olyan diadalmas, gunyoros, kedves mosoly, a melytől a legedzettebb Tátra-veteránnak is föltétlenül el kell vesztenie lélekjelenlétét. Hogy ezek a medallion-alakok miképp hatnak rendes világukban, városi környezetükben, igazán nem tudom. Talán csakugyan nem egyebek, mint havasi látományok. *

A szász trónörökös az új-tátrafüredi kávéház előtt. (A trónörökös az ajtóban, elől két fia és egyik leánya.)

A szász trónörökös egyik fiával Új-Tátrafüreden az ó-szanaszatórium előtti úton, mögötte két leánya (a kisebbik mellett a dada).

Hát csak örüljünk a haladásnak! Egész biztosra veszem azt az időt, a mikor a Tátra is a nyári vándorlásnak nemzetközi országútvá válni. De azt hiszem, nagy tévedés volna, ha ez alapján a Tátra-telepeket is arra a mintára rendeznék be, a mely egy-egy világfürdőt vagy Rivierát óriási aranyfelszívó medenczének tüntet fel. Az üdülő emberiségnek azt a divatos organizációját, a mely egyfelől henyén mulató és költsékes fürdővendégekből, másfelől élelmes vendéglősökből és keringelő pinceszékből áll, egyik oldalán is, másikon is örökké nyitott marokkal: ezt nem lehet a mi Tátránkra egyszerűen átültetni. Bizonyosan lesz egyik-másik pontjának olyan rendeltetése is, a melynél fogva a nemzetközi «upper ten thousands» előkelő gyűhelyét fogja jelenteni. De a nemzetköziség szempontjából uralkodó alakja, világ-hírének jelzője mindenkor az igazi, egyszerű turista lesz. Az, a ki őszintén gyönyörködik a természet szépségeiben és annál jobban, mentől több fáradság árán juthat csak élvezéséhez. A művelt emberiségnek ez a nemes hajtása folyton gyarapodik, és ez fogja megteremteni a Tátrának igazi jövőjét, azt, mely minden rejtett kincsét napfényre hozza és a világforgalom értékévé avatja. Ebben az irányban a Tátra diadalmasan fogja megállani a versenyt a világ bármely tájszépségeivel.

Am nekünk magyaroknak sem volna szabad megfeledkeznünk, hogy a mikor a Tátrát nemzetközi találkozó helylyé kívánjuk tenni, ott a háziúr tisztét kell betöltenünk és az egész világ előtt láthatóan tanusítanunk. Nagy politikai igazsággá hirdették már a jelszót: «Tengerre

magyar!» Én kiegészíteném azzal a másikkal: «Havasra magyar.» Sőt azt vallom, hogy az utóbbi mint az egyéni erő edzése és a vállalkozási ösztön trainingje, az igazi helyes iskolázás azokra a dicsőséges nemzeti feladatokra, a melyeket a magyarságnak a másik jelszóval kell betöltenie. Ezek a meredt zordon gránit-tömegeken neveljük azt a lelket, mely az oceánok hullámjárán át keresi a boldogulás és jólét útjait. Ezek a vadul fenséges bércek a mi határunk, országunknak természetől rendelt nagyszerű félelmetes bástyázata. Mégis úgy tesszük, a magyarság egyébként oly lelkes hazaszeretéből mintha hiányzanék az országhatár kultusza, még akkor is, mikor maga az őstermészet legosodásabb képeivel szemléltetve oktatja rája.

Komolyan szégyelhetjük magunkat, hogy a Tátra-turisztikában mindeztideig aránylag szegényes helyet foglal el a magyar elem. Nemcsak a németek, még a lengyelek és csehek is túlesznek rajtunk a havasi magaslatok hódító megívásában. A porosz turista-egyesületek már szép szállókat és menedékházakat építenek a Tátra magyar oldalán. Gondoljunk pedig csak arra, hogy a Halas-tót, a Tátrának ezt a büvölő ékességét leginkább azon a czimen perelték el tőlünk a lengyelek, hogy turista-egyesületeik huzamosabb idő óta vetették gondozásuk alá.

A magyar ifjúság nevelésének egyik nagy elvéré kellene tennünk, hogy bátor előretéréssel tűzzék fel a nemzeti három szint határ-bérceink büszke ormaira, vendégeink barátságos hívogatójával, ellenségeink félelmes riasztójával.

Oh ti büszke ormok, fenséges havasok, láttalak benneteket az ifjúság rajongó érzületével, láttalak benneteket a férfior küzdelmes hevével, és színetek előtt jelenek meg most is, a mikor már a leszűrt életbölcseleg színes üvegein át nézem a világ minden jelenségét. Körötökben kerestem a szent magányt és lábatoknál érezhettem a társasélet minden veszedelmes kísértését. Közöttetek rejtettem el szívem mély, benső szenvedélyét, de veletek közöltem a nyilvános élet minden szinkáprázatát is. És láttam közben elmúlni, a mit csak az élet felületes pengésének ítéltem; de hajh, láttam elkopni és széttöredezni azt is, a mit állandó eszménynek, örök hitnek képzeltem. Ti nem változhattok, ti a természet uralkodói és a magyar föld őrei, ti mindig egyek maradtok korok változásai, nemzedékek küzdelmei között. És én szétmészve a rég ismert örök tájszépségeken és szétmészve az élet és divat új, czifra jelenégein, egyre csak eszembe idézem a szép sort: A világ csak hangulat.

EGYVELEG.

* Miklós czár testőrsége tizenöt óriási termetű, elszánt s bátor cserkeszből áll. Ezek egyenruhában vagy polgári öltözetben a czárt mindenhol elkísérik, a konyhát szemmel tartják, és minden italt, mely a czár asztalára kerül, megköstölnek.

* A modern hadihajók vértjeit képező aczélemezek 15—17 hüvelyknyi vastagok és csakis robbantó szerekkel zúzóhatók széjjel.

* Londonban hetenként átlag hat millió korona értékű ingó holmi kerül a nyilvános zálogházakba.

A szász trónörökös az Új-Tátrafüred felé vivő úton. (A kép baloldalán az előtérben látható alak a szász trónörökös.)

A szász trónörökös leányai a fürdőház előtti sétányon francia nevelőnőjükkal.

A SZÁSZ TRÓNÖRÖKÖS ÉS GYERMEKEI TÁTRAFÜREDEN. — Berger Jenő amateur félvétele után.

Maurer N. amateur félvétele.

Izabella főhercegnő leányával a király születése napján az alsó-tátrafüredi templomba megy.

TÁTRAFÜREDI KÉPEK.

A szász trónörökös Tátrafüreden. — Izabella főhercegnő és családja Alsó-Tátrafüreden. — Gyermekeiből. — A tátrafüredi cigány zenekar.

Meglehető ritka eset, hogy egy idegen uralkodóház tagja hazánkat keresse fel nyári üdülése színhelyül s ezért általános, örvendő érdeklődés tárgya volt Frigyes Ágost szász trónörökösnek az idei július hónapban Tátrafüreden töltött néhány heti nyaralása. A trónörökös magyar földön való időzéséről már több ízben megemlékeztünk lapunkban; most alkalmunk van néhány képet is közölni róla.

Frigyes Ágost trónörökös számára az ó-tátrafüredi fürdőigazgatóság az idén megnyílt, pompás Nagy-Szálló első emeletén rendezett be 12 szobából álló kényelmes és szép szállást. Külön lépcső vezet e lakosztályba, mely a fogadó többi helyiségeitől teljesen elkülöníthető. Az egyes helyiségeket egyszerűen, de illő csinnal rendezték be s villamos világítással, minden egyéb kényelemmel is ellátva látna. A gyermekek szobájában ott függött a falon anyjuk képe, kit a valóságban oly rég nem láttak s ki tudja, mikor fognak látni.

A trónörökös július 9-ikén érkezett meg a kassa-oderbergi vasút poprád-felkai állomására s onnan hajtatott Tátrafüredre. Kíséretében voltak gyermekei: a 11 éves György, a nálánál tizenegy hónappal fiatalabb Frigyes Keresztély és a nyolc éves Ernő Henrik hercegek s a négy éves Margit és három éves Mária Alix hercegnők, valamint Gabelentz-Luisingen báróné palotahölgy, Richter százados hadsegéd és Huinbracht hadnagy, nemkülönben a kis hercegek és hercegnők nevelői és nevelőnői s néhány tagból álló szolgaszemélyzet. Mivel a trónörökös inkognitóban utazott, báró Rochwitz név alatt, nem rendeztek ünnepélyes fogadást, a fürdőközönség azonban melegen üdvözölte.

A trónörökösnek nagyon tetszett a fürdőhely s különösen a csodaszép vidék, melynek nevezetesebb pontjaira a következő napokban nagyobb kirándulásokat tett. Kirándult a tarpataki völgybe, a nagyszalóki csúcsra, az Ötőhoz, két napra terjedő utat tett a Lengyel-nyeregbe és a Halastóhoz s innen Barlangligeten át jött vissza Tátrafüredre. Kirándulásai egy részén gyermekei is elkísérték, vagy pedig elébe mentek s útközben találkoztak vele.

Miután a trónörökös e kirándulásain alaposan megismerkedett a Magas-Tátra legszebb pontjait, az idő többi részét kisebb kirándulásokkal, gyermekei társaságában tett sétákkal töltötte. Gyermekei vidámságukkal és gyermekes élénkségükkel általános szeretet tárgyai voltak a fürdőközönség részéről s egész sereg apró epizódot mesélnek Tátrafüreden rólok. A trónörökös mint egyszerű polgár járt-kelt a parkban, az erdőben, a közönség is tisztelősen tartotta inkognitóját. A kiknek a fürdő személyzetéből és a fürdőközönségből alkalmuk volt vele érintkezésbe jutni, vala-

menyien magasztalólag szólnak nyajasságáról, egyszerű, lekötözött modoráról. Mint igen valóságos lelkületű ember, gyakran hallgatott misét, melyet Oltványi Pál prépost, Tátrafüred régi, közkeveltségű fürdővendége mondott, kinek elismerése jelül elküldte Drezdából arcképét saját aláírásával kedves emlékül. Július 28-án szállásán fogadta Frigyes főherceg szintén a Tátrában nyaraló nejeinek, Izabella főhercegnőnek látogatását. A főhercegnőt leányai is elkísérték s tisztelőikre a trónörökös uszonnát adott Másnap, július 29-én aztán elutazott a Tátrából a fejedelmi vendég s húsz napi ott időzése után bizonyára kedves emlékeket vitt magával a magyar földnek természeti szépségeiben egyik leggazdagabb darabjáról.

A szász trónörökös Tátra-Füreden való időzése alatt került az amateur-fotografusokat; ő maga sokat fotografált, — majdnem másfél száz tájképet vett föl, — de ha észrevette, hogy ő rá szegezik a fényképező gépet, azonnal elfordult. Buzgó amateur-fényképezőknek mégis sikerült róla s gyermekeiről néhány félvétele

Frigyes, György, Ernő, Mária, Margit,

A SZÁSZ TRÓNÖRÖKÖS GYERMEKEIVEL.

készíteni, melyek közül négyet, Berger Jenő ur félvételeit, lapunk mai számában láthat az olvasó.

A Magas-Tátrának másik fejedelmi vendége, Izabella főhercegnő, ki már több év óta ott szokta tölteni a nyár nagy részét családjával, az idén Alsó-Tátrafüreden lakott egy szép viláiban s onnan tett kirándulásokat kocsin többfelé. Gyakrabban áthajtatott Ó-Tátrafüredre s fogata többször feltűnt a többi tátrai fürdőhelyeken is. A király születése napján részt vett az alsótátrafüredi fából épült kis kápolnában tartott istentiszteletben; egyik képünk akkor tünteti föl, a mikor leányával a kápolnába megy. A tátrafüredi fürdő-idény egyik kedves mulatsága volt a gyermekbál, melyben részt vettek az ott időző családok gyermekei csaknem mind. A cigányok, a kik húzták nekik, szintén gyermekek voltak, a Magyarai-testvérek bandája tagjainak fiai s a vidám apróságok ugyancsak vígan járták a táncot. A zajos kis mulató társaságot is fényképezték.

A tátrafüredi fürdőéletnek vidámságához nem csekély mértékben járult hozzá a Magyarai-testvérek: Kálmán és Imre 17 tagból álló zenekara, mely az egész fürdő-idény alatt ott játszott. Mind a két Magyarai igazi muzikus-vér, az apjuk, Imre, szintén zenész volt, ők maguk a debreczeni zenedében tanultak. 1880-ban alapították zenekart, mely azóta a vidék egyik leghíresebb cigány-bandája lett. Nemcsak állandó tartózkodási helyükön, Debreczenben kedvelik őket, hanem Nagyváradon és vidékén is, többek közt a Tisza-családnak is kedves cigányai. Az ezredvi kiállítás idején három hónapig a debreczeni csárdában játszottak s ekkor megismerhette őket a fővárosi közönség is. A múlt őszszel rendezett cigány-versenyeken a

Népszínházban a bíráló-bizottság Magyarai Imrét jeles hegedű-játékaért aranyéremmel tüntette ki, a kassai Nemzeti Színházban pedig a múlt év decemberében diszoklevelet, aranyérmes s a kassai jogászoktól ezüst kelyhet nyert a Magyarai zenekara. Az idei egész fürdő-idény alatt Ó-Tátrafüreden játszottak állandó tetszés közben. A két primason kívül, kik már 25 éve állnak a zenekar élén, egyiküknek, Magyarai Imrének hasonnevű 10 éves kis fia — ki képünkön a két primás között atyjától balra látható — szintén gyakran vezeti a bandát, még pedig oly ügyességgel, hogy bármely felöltött muzsikusként is becsületére válék. A Magyarai-testvérek pompás játékát, szép magyar nótáit a szász trónörökös is több ízben élvezettel hallgatta.

V. MURAD SZULTÁN.

1840—1904.

Az a Konstantinápolyból érkezett hír, hogy V. Murad, a trónjáról három hónapi uralkodás után letett egykori török szultán, a mai szultán bátyja, meghalt, — sokakat bizonyára csak azért lepett meg, mert nem is tudták, hogy a szerencsétlen Murad még mindig él. Majdnem harmincz évig mint elmebeteg tartották fogva a fényes Csiragán palotában, hir sem hallatszott róla, hacsak nem egyszer-mászor halálának koholt híre s így neve, mely úgyis rövid ideig s nem sok dicsőséggel szerepelt Törökország történetében, lassanként teljesen feledésbe ment. Pedig egykor nagy dolgokat vártak tőle: azt hitték, ő fogja ujja alkotni a bomladoszó török birodalmat.

Muhammed Murad szultán, Abdul Medzsid szultán idősebbik fia 1840 szeptember 21-ikén született. Török szokás szerint nem ő volt a trónörökös, hanem atyjának öccse, Abdul Aziz s mikor ez jutott trónra, Muradra, kit apja teljesen európai szellemben neveltetett, keserves sors várta. A szultán féltette tőle trónját, melynek majdani örökösül saját fiát szerette volna látni. Muradnak s öccsének, a mai szultánnak sokszor az élete sem volt biztonságban s állandóan őrizet alatt állottak. Az ezzel járó örökös rettenetes is hozzájárulhatott ahhoz, hogy Murad annyira nem váltotta be azokat a reményeket, melyeket hozzá fűztek parthívei, a kik 1876 május 31-ikén palotaforradalommal trónra emelték.

Abdul Aziz pazarlása, kegyetlensége s hajthatatlan konzervativizmusa már-már felbomlás-

Péteri M. amateur félvétele.

Részlet a «Szilágyi Dezső-útról, a tarpataki szálló közelében.

KÉPEK TÁTRAFÜREDRŐL.

GYERMEKMULTSÁG TÁTRAFÜREDEN.

Kiss István fényképe

sal fenyegette a török birodalmat. Az ország anyagilag teljesen tönkre ment, állandó deficitje nagyobbra nőtt évi száz milliónál, úgy hogy ki kellett mondani a részleges állami csődöt, a hitelezőknek csak a kamatok felét fizették meg. Az adók mind súlyosabban neheztedtek a lakosságra, az elégtelenség nőttön-nőtt. A nyugtalanság valóságos lázadásá fajt, a szerbek után a bolgárok is lázongani kezdtek, a mohamedán s a keresztény lakosság kölcsönösen pusztította egymást, sőt Szalonikiben a mohamedánok megölték a francia és a német konzult is.

Ebben a szörnyű zűrzavarban ütötte föl fejét az új-török párt, a mely gyökeres reformokat, sőt alkotmányt is követelt.

Abdul Aziz megretent a mozgalmától, elbocsátotta a nagyvezért s az új-törökök egyik vezetőjét, Midhat pasát tette miniszterévé. Ez az engedékenység azonban már nem sokat segített rajta, mert a seik-ül-izlam letette trónjáról. Őt nappal ezután az a hír kelt világra, hogy a szultán ollóval fölívágta ereit s meghalt. Ebben a hírből senki se hitt, az egész világ meg volt róla győződve, hogy nem öngyilkosság, hanem gyilkosság történt. Így került a trónra a most meghalt V. Murad.

Mondják, hogy a véres esemény, melyről ő nem tudott, szörnyű rémületbe ejtette s mikor híre hozták, hogy ő lett a szultán, rettegve tiltakozott; kényszeríteni kellett a trón elfoglalására. Harminczhat éves volt akkor, komor ifjúkora, s a szesz italok mértéktelen élvezete már akkor teljesen elernyesztette idegrendszerét. Murad maga halogatta az Ozmán kardjával való felvezetése szertartását, mely a mi koránázunknak felel meg. A mi uralkodása alatt történt, az mind Midhat pasának, mindenható miniszterének műve volt.

Azok a remények, melyek megvalósulását tőle, mint Törökország ujjaalkotójától várták, mind semmivé lettek. Murad szultán mindinkább elfogta a melankolia és az apathia s csakhamar hirtelen meghalt. Elhívták hozzá egy bécsi elmegyógyászt, a ki megállapította, hogy idegrendszere teljesen megromlott, de azt mondotta, hogy állapota gyógyítható. Junius elsőjétől augusztus 31-ig tartott uralkodás után Muradot letették trónjáról, mint örüllet a Csárigán palotában elzárták s helyébe öccsét, a ma uralkodó Abdul Hamidot emelték. Ezzel ismét a konzervatívok jutottak uralomra, mert Abdul Hamid, bár kezdetben egész alkotmányprogramot adott ki, teljesen a régi maradi szellemben folytatta az uralkodást.

Muradnak három gyermeke maradt: az 1866-ban született Szalah Eddin herceg, Kadidze (szül. 1873) és Fehime (szül. 1875) hercegnők.

JANICSÁRY SÁNDOR.

1821—1904.

Azok között a képviselők között, a kik bár a politikában nem játszottak nagyobb szerepet, de a képviselőházi folyosón, a klubban s a társadalmi életben általános kedveltségnek örvendek, a legnépszerűbbek egyike volt Janicsáry Sándor. Örökös vidámsága, adomázó kedve, mely késő öregkorában is kifogyhatatlan maradt, szívelyessége, jóízű, magyaros beszéde sok barátot szerzett neki minden körben s ezért volt oly általános a részvétel, mikor augusztus 23-ikán meghalt.

Janicsáry Sándor 1821-ben Budapesten született görög eredetű családból, mely kereskedéssel vagyrona és tekintélyre tett szert. Atyja már teljesen megmagyarosodott, megvette a temesmegyei Aga pusztát. Innen származott Janicsáry Sándornak mellékeve, az «aga», a melyen barátai tréfálkozással szólították. Ifjúkorában Janicsáry huszártiszt volt, majd 1868-ban képviselővé választották Deák-párti programmal a temesvári kerületben. Deák Ferencz, a kinek lelkes pártíve volt, megkedvelte a jó kedélyű Janicsáryt, a kit azután később is megválasztottak képviselőnek, csak a hetvenes évek

MAGYARI TESTVÉREK ZENEKARA TÁTRAFÜREDEN.

TÁTRAFÜREDI KÉPEK.

végén maradt ki a Házból, de 1887-től kezdve ismét megválasztotta a temesvári kerület mindig, egész a legutóbbi választásig.

Feltűnőbb szerep csak akkor jutott neki a képviselőházban, mikor 1892-ben és 1896-ban ő volt a ház megalakulásakor a korelnök, mert Madarász József, a ki nálánál idősebb volt, nem vállalta el a tisztet. Erről a korelnökösökdésről, mint sok egyéb dologról is, sok humoros adomát beszélték; a nyilvános szerepléshez nem szokott öreg úr kissé kényelmetlenül érezte magát az elnöki székekben, különösen az első alkalommal, de az efféle évődések nem bántották őt, a tréfára feleletül mindig volt valami jó tréfája. Jó kedélye megmaradt utolsó pillanataig. Négy év előtt, mikor betöltötte nyolcvanadik évét, képviselő társai nagy ünnepléssel vették körül, diszkardot nyújtottak át neki.

A szabadalvú klubnak állandó látogatója maradt azután is, hogy nem volt képviselő, csak az utóbbi három hónapban tartotta távol betegeskedése. Halála híre fájdalommal hallották mindazok, a kik a szeretetreméltó, mindenki iránt jóindulatú férfit ismerték.

HARCZTÉRI KÉPEK.

Az angol-boer háború alatt egy japán törzstiszt is végig ott volt az angol csapatokkal, mint kormányzó által kiküldött atassé. Mikor ez a tiszt otthon tapasztalatairól jelentést tett, azt mondta, hogy legbecesebb tapasztalata ez: füstre kell tenni a hírlap-tudósítót. A mi alatt azt értette, hogy lehetőleg titokban kell előtűt tartani mindent, sürgöny-szövegeket pedig kellőleg meghűzgálni. Mert az éles szemű japán észreveszi, hogy a boeroknak legjobb önkéntelen kémben épen a hírlap-tudósítók voltak, a kik idejekorán döbri ütötték az angolok minden mozdulatát.

És a japánok csakugyan okultak is az atassé tapasztalatán, s a mint mindenki tudja, nemcsak a lap-tudósítót tartják vissza a kényes helyektől, hanem maguk is gondosan titkolóznak, a mit legújabbban az oroszok is követnek. Ezért nem tudunk semmi bizonyost pl. sem Port-Artur ostromáról, sem a Liaojangnál folyamatban levő óriási csata valódi képeről, mert a különféle szállongó hírek nagyon is ellenmondók és megbízhatatlanok.

Igy azt sem tudjuk, vajjon a *Kuropatkin* Liaojangban levő főhadiszállása, — melyet egyik képünkön bemutatunk, — régi czéglának szolgál-e még, vagy a gránátoknak, tűznek, lángnak esetét áldoztatja, avagy, a mi színre nem lehetetlen, a japán hadak fővezére *Ojama* marquis ült már bele? Legutóbb ugyan a japán *Moltke*-nak nevezett Ojamat neveztek ki fővezérnek s ő intézi a Liaojangnál folyó nagy ütközetet is. Különben a főhadiszállás egyszerű, de csinos épület volt, melyet polgári házból alakítottak át s rendeztek be az orosz fővezér számára.

Bármennyire titokban tartják is azonban a hadműveletet folyását, annyi kétségtelen, hogy ehez hasonló véres háború aligha volt az új korban. Mind a két ellenfél rendkívül bátor és macacs s

helyéről nem igen tágit, a rohamokban az emberélettel nem törődik. Ezenkívül a haditaktika minden fogását is kihasználják; a hol fedezet nem kínálkozik, ott hirtelen sáncokat, árkokat ásának s abban várják az előrohant ellenfelet, melyet pusztító golyózáppal árasztanak el. Az időjárás viszonyosságai is keveset akadályozzák őket. Hiába szakad az eső, a kemény vízelek csüggeés nélkül törnek előre, míg csak a föld tővé, tengerré nem lesz alattuk.

IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS MISKOLCZON.

A Felvidék egyik előkelő központja, Miskolcz városa is erőteljes kultur-mozgalommal igyekszik jövendő fejlődését előmozdítani s e munkásságnak egyik kiemelkedő eseménye az augusztus 20-ikán megnyílt és szeptember 11-ig tartó iparművészeti kiállítás.

Augusztus 20-ikán érkeztek Miskolczra a Magyar iparművészeti társulat kiküldöttei, élükön *Czigler Győző* társulati alelnökkel, a kiket a pályavaron a *Borsod-miskolci köznevelődési egyesület* nagy küldöttsége fogadott ünnepélyesen. A közönség sűrű tömegben állotta végig a város fellebögő utcáit, a melyeken végig rohogott a díszes kocsi-sor a megye székháza elé, majd innen a kiállítás helyére, a Korona-szállóba, a melynek földszíntett lépcsőházát zsúfolásig megtöltötte az ünneplő közönség.

Dr. Tarnay Gyula alispán, a közoktatási miniszter nevében és megbízásából, nagyhatású beszéddel nyitotta meg a kiállítást s ezután a közönség előzönlötte a kiállítást szipen berendezett termeit.

A kiállítást a Magyar Iparművészeti társulat a *Borsod-miskolci köznevelődési és múzeum-egyesület* közreműködésével rendezte. Hat csinos szobaberen-dezés a *Hajts, Mocsai, Schmidt, König* budapesti és *Róza Sándor* miskolci műasztalosok derék munkái. Az országos iparművészeti iskola kiállítását, melyről két képet mutatunk be, *Morelli Gusztáv* tanár kiváló ízléssel rendezte. Két nagy falat töltönek be a pompás rajzok. Egy hatalmas csoportban a díszítő-szobrászati osztály jobbára fafaragású tárgyai, egy másikban a kiplasztika, egy üvegszekrényben az ötvösség és zománcművészet bámulatos szép gyűjteménye, egy-egy víziszőnyeg tárlóban pedig a fametsző, rézkarczó osztály művei vannak ki-állítva.

Egyik képünk a nagytermet ábrázolja, melyet a *pozsonyi és torontói szövőgyárak és Kovalszky* pompás szőnyegei, — továbbá nagyszámú szebbnél-seb-b bronz-szobor és vert-tárgy díszítenek. Igen hatásosak a *Roth* Miksa művészi mozaik-képei és *opalescens* üvegei. Nagy kereslet tárgyai a *Gróh, Horti* és *Acz* tanárok tervei után készült *rosznjó, ungvári, esztergomi, szegvárdi* stb. magyaros dísz-, mázas cserépedények, valamint a borsodmegyei *apátjahi hőedénygyár* készítményei.

E nagy tereben tíz üvegszekrény tartalmazza az iparművészeti társulat kiállítását, kettő az iparművészeti múzeum, kettő pedig a királyi dísz-tárgyait. Egy-egy üvegszekrényben a *Sandrik-gyár* kineazüst-tárgyai, *Herpka* galvanoplasztikai munkái, *Tull* és *Kánitz* bórdíszműfűi, *Sovánka* színes üvegtárgyai, *Oskó* zománc-képei és az *Első magyar üvegyár* pompás kristály üvegei és asztalkészletei vannak kiállítva. További két szekrényben a *Zsolnay gyár* gyönyörű eozin-vázái, egy másikban a *Hibján-Horti*, *Wizinger*, *Tarján* finom, magyaros ékszerrei, majd a *Fischer* majolikái (Pálínek rajzaival) tárl-nak elénk. Feltűnik *Bányai* Viktor szalon-czim-balma is, mely izléses pianino-alakú szekrénybe van foglalva.

Két szekrényt tölt meg az *Országos Magyar Iparművészeti múzeum*nak külföldi nagy mesterek bronz, porcellán, francia ékszer, díszvasalás, angol és magyar bórdíszmunkáiból összeállított gyűjteménye. Középen üvegszekrényben láthatók a királyi Ő Felségének erre a kiállításra átengedett dísz-tárgyai, serlegek, ezüstszobrok, albumok, ékszerláda, czézt íróasztal-készlet stb. csupa magyar művészek keze alól kikerült becses munka.

A női kézimunkák gyűjteményei közt kiválnak a *máramarosi szövő és himző-tanfolyam* készítményei (*Faragó* tanár magyaros tervezeteivel), *Mirkovszky Gézá* né pompás bársony-égetései, *Retkesné* félegy-házi varottas-hímzései és a Budapesten is nagy fel-tűnést keltett halasi csipkék gazdag gyűjteménye. Az utóbbiak *Dékány Árpád*, halasi tanár, kiválóan izléses tervezetei nyomán készültek. Itt vannak végül a *miskolci városi nőipariskola* és egyes ki-állítók munkái.

A szép rendezés *Menyhért Miklós* budapesti iparművész, *Balogh Bertalan* miskolci köznevelődési egyesületi főtitkár és *Kiss Lajos* tanár jó ízlésű munkája.

V. MURAD SZULTÁN.

SZÍNHÁZAINK A JÖVŐ IDÉNYBEN.

A nyári szünetet jól kihasználták a színházigaz-gatók és számos jeles hazai és külföldi írótól sze-reztek darabokat. Színigazgatóink künn jártak Páris-ban és Londonban és az ottani színműirodalom legnagyobb sikerű újdonságokat fordították le és adják elő színházainkban. Feltűnő, hogy műsoruk-ban igen sok az eredeti darab és a látványos ope-rette, melyeket pazar kiállítással szászdeköznek előadni.

A Nemzeti Színház. *Somló Sándornak*, a Nemzeti Színház igazgatójának van a színigazgatók kö-zött a legnagyobb gondja. A tavalyi idény ugyanis oly kitűnő erkölcsi és anyagi eredménnyel végző-dött, hogy ugyancsak hozzá kell látni, ha ahoz hasonló eredményt akar elérni. Örvendés, hogy első sorban a hazai szerzők szerepelteti. Ezen szerzők között találunk sok új, a Nemzeti Színház színpadán eddig még nem szerepelt nevet. Az ismert szerzők közül *Berczik Árpád* egy bohózatot írt *«A miniszterválasz»* czimmel, *iff, Hegedűs Sándor* egy szatirikus drámát, az *«Ikarus»*. *Szemere György* *«Rákai nagyszony»* című színművének deczem-ber hónapban lesz a bemutatója. Azonkívül színre kerül még *Pásztor Árpád*nak, *Szöllősi Zsigmond*nak, *Pakots József*nek és *Wolfner Pálnak*, *Somorjai Arthurnak* és *Havós Kornálnak* egy-egy darabja. *Rákosi Jenő*nek pedig föllevenítik *«A szerelem is-kolája»* című vígjátékát. A színház *Jókai* halálá-nak évfordulóján *Jókai-cziklust* rendez, mely alatt a nagy költőnek hat darabja, köztükk a még elő nem adott *«Milton»* dráma, mely két estére terjed, kerül színre. Idegen újdonság kevés lesz az idén, *Hauptmann* Gerharden *«Berndt Róza»* című drá-mája, melyet Németország összes színházában nagy sikkerrel adtak, *Molière* darabjai közül a *«Tar-tuffe»*-ot elevenítik fel, mely még e hónapban színre kerül. *Rostand* nagyszabású drámáját, az *«Cyrano de Bergerac»*-ot is előadják *Pethes Imré*-vel a czimzerepben. *Schiller* *«Wallenstein* trilo-giá»-ját *Dóczy Lajos* új fordításában mutatják be. *Shakespeare*-nak *«II. Rikárd»* és *«IV. Henrik»* című műveit még elő nem adott drámáinak is hely-lyet adott az igazgatóság. *Madách* remekművét, az *«Ember tragédiáját»* az idén is színre hozzák, telje-sen új jelmezeket és díszleteket is készítettett hozzá az igazgatóság.

Ellinger fényképe után.

J. JANICSÁRY SÁNDOR.

Az Operaszínházban szeptember 15-ikén kezdik meg az előadásokat vagy Erkel valamelyik dalmű-vével, vagy Goldmark *«Sába királynőjével»*. *Má-der Rezső* igazgató a szünetet külföldön töltötte, hogy a legújabb zenei színpadi művekről személyes tájékozást szerezzen. Az Operaszínház a nyár kezde-téig tartó idényre a következő műsort állapította meg: Legelsőben október elején *Saint-Saens* 3 fel-vonásos operája *«Samson és Delila»* kerül bemuta-tásra. Hazai szerzőktől két újdonságot adnak. *Szendy Árpád* és *Scabados Béla* operája: *«Mária»*, a mely-nek szövegét *Moravcsik Géza* tanár írta; továbbá: *Zichy Géza* gróf négyfelvonásos operája: *«Nemo»*. Előadásra kitűzték, *«La Cabrera»*, Dupont egy felvonásos operája, a mely a Szonogno-pályázat első díját nyerte meg, *Puccini* *«Bohémjei»* és *Adam* vig operája a *«Longjumeau postáslegény»*. Az igazgatóság megvásárolta *Smetana* *«Dalibor»*-ját is. Tervezik a régi jó operák közül a *«Fehérsz-szony»*, vagy *«Fra Diavolo»* felújítását, valamint az *«Otello»* és *«Afrikai nő»* című operákat is. *Má-der* igazgató vendégszereplésre szerződtette *Mátrai* Dezső hőstenort, a borszlói színház tagját, a ki sikkerrel énekelte Bayreuthben *«Tannhäuser»*-t.

A Népszínház az idén szeptember 15-ikén nyílik meg, mert nem készülhettek el a kitűzött időre a színház átalakításával. Megnyitól *Csepreghy Fe-rencz* a *«Sárga csikó»* című régi jó népszínművét fogják előadni. Az idény első újdonsága, melyből már erősen folynak a próbák, a *«Rézi»* című német énekes bohózat lesz, melyben a czimzerepet *Kom-lóssy Emma*, a színház primadonnája fogja játszani. Második újdonság *Jókai Mór*nak *«A löcséi fehér asszony»* című regényéből írt dráma, melyet *Fa-ragó Jenő* dramatizált. *Faragó Jenő*nek egy másik darabja is színre kerül, melynek hőse *Háry János*; e darab zenéjét *Barna Izsó* karmester szerezte. Ebben az újdonságban mutatkozik be a színház két újonnan szerződött tagja, *Szekely Irén* és *Gazdy Aranka*. Utána *Martos Ferencz* és *Huska Jenő* operettje, a *«Peptia»* lesz a legközelebbi újdonság. *Kemechey Jenő* *«Kurucz kapitány»* című szí-nműve egészíti ki az eredeti bemutatásokat. Azonkívül számos francia és angol operett vár bemutatásra az idény folyamán, a melyek közül a *«Höember»* kerül először színre. *Vidor* igazgató azon újítást hozta be, hogy az idegen darabokat a külföldi be-mutatóval lehetőleg egy időben hozza színre. *Vidor* Pál színigazgató multja és *Stoll Károly* főrendező színhármelteményt nyújtanak arra nézve, hogy a színház az idén erkölcsileg, mint anyagilag föl-lendül.

A Király-színház a bemutatók sorozatát *Offen-bach* régi darabjával, *«A szép mosónő»*-val kezdi. Számos jeles szövegíró darabjaival találkozunk a műsorban. Azonkívül opera-előadásokat is tervez az igazgatóság és ezért megnagyobbította úgy az ének, mint a zenekart. A színház fő vonzóereje az idén is *Fedák Sári* lesz, a ki mellett mint elsőrangú éne-kesnők, *Bónis Malvin* és *Bánó Irén* fognak mű-ködni. Koloratur énekesnője a színháznak *Olzsha* Vanda, lengyel színésznő, a ki, bár nem tud ma-gyarul, már tavaly szerződött. Az eredeti újdón-ságok közül *Rákosi Jenő* énekes játéka említendő első helyen. A darab címe *«Csokonai»*, zenéjét *Kern Aurél* szerezte. *János vitéz»* czimű *Ba-konyi Károly* és *Kacsóh Pongrácz* irtak egy operet-tet. Azonkívül *Martos Ferencz* és *Huska Jenő* ope-rettje, a *«Gülbaba»* vár még előadásra, nem kü-lönbben az *«Ulysses»* című operette, melynek szö-vegét *Pásztor Árpád*, zenéjét *Butykay Akos* írta. *Csepreghy Ferencz*nek *«Vízözön»* című darabját is föllevenítik fényes kiállításban. Az idegen újdón-ságok közül első helyen *Al Schytte*-nek *Jókai* egy elbeszélése után készült operettje, a *«Mameluk»*, mely tavaly Bécsben óriási sikert aratott, továbbá *«A danczi hercegnő»*, melynek zenéjét *Carylle*, a híres zeneszerző írta. A *«Robin Hood»*, melyet *Reginald de Couleven* és a *«Császár parancsa»*, melyet *Clerisse* írt, kerül még az idén színre. Ope-rát kettőt mutatnak be: *«A longjumeau postás-legény»* és a *«Két lovász»*.

A Magyar-színházban a nyári szünet alatt telje-sen átalakították a színpadot, a zenekarnak a hely-lyét felemelték és megnagyobbították. Az első újdonság *Verő Györgynek* *«Csak tréfa»* című bo-hózata lesz. Ezen eredeti újdonsággal párhuzamo-san, a személyzet a *«Princess Bébé»* című bécsi operettre készül. A hazai szerzők közül *dr. Haas István*, *Rajna Ferencz* és *Czobor Károly* irtak egy-egy új darabot. *Márkus József*, a *«Rika»*, *«Kukta-kissasszony»* és a *«Bettyarvilág»* szerzője irt egy nagyszabású operettet, a *«Kis katoná»*-t, melynek zenéjét *Sztojanovits Jenő* szerezte; az újdonság deczember hóban kerül színre. Külföldi darabok közül az *«Ibolyásleányka»* francia operett és *Lehár* Ferencz *«Die Göttergattin»* című darabja várnak betanulásra.

A Víg-színházban az idén is francia bohózatokat fognak játszani. Eredeti újdonság kevés szere-pel a műsoron. Az első eredeti bemutató *Földes* Imrénének a *«Hadik útja»*, akadémiai pályadíjat nyert vígjátéka lesz. *Somogyi Lajos*.

Részlet az Országos Iparművészeti iskola kiállításából.

A MISKOLCI IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSBÓL.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az Akadémia kiadványai. A Magyar Tudományos Akadémia egész sereg tudományos érdekű, becses értekezést adott ki, mint egyes osztályai munkásságának eredményét.

A bölcséleti tudományok köréből vett értekezések sorában van dr. Pauler Ákos tanulmánya: *«Az ismeretelméleti kategóriák problémája»*, melyet a törökös s nagy képzettségű fiatal tudós február 9-én olvasott fel az Akadémia II. osztályában. A 127 lapra terjedő füzet ára 2 korona 40 fillér.

A társadalmi tudományok köréből vett értekezések sorozata két újabb munkával gyarapodott. Ezek egyike dr. Illés József jogtörténeti értekezése: *«A törvényes öröklés rendje az Árpádok korában»*, a másiknak pedig, mely Reiner János műve, címe: *«Az egyházi házasságkötési jog történelmi alapjai»*. Az előbbinek ára 2 korona, az utóbbi 1 korona 60 fillér.

A *«Mathematikai és természettudományi értesítő»*, az Akadémia III. osztályának folyóirata, melyet König Gyula szerkeszt, most megjelent füzetében egész sereg természettudományi kutatás eredményeit közli Jancsó Miklóstól, Koch Antalól, Kövesligethy Radóttól, Lörenthey Imréttől, stb.

A *«Nyelvtudományi Közlemények»* legújabb számában Goldziner Ignác, Melich János, Thury József és Szabó Dezső értekezései s Gombocz Zoltán könyvbírálatát látnak napvilágot. A *Sinnyei József által szerkesztett folyóirat* egy füzetének ára 1 korona 50 fillér.

Az *«Archaeologiai Értesítő»*, melyet Hampel József szerkeszt, Gereze Pétertől, Darnay Kálmántól, dr. Mahler Edétől, Hoernes Móricztól és Wosinszky Mórtól közöl terjedelmesebb cikkeket s ezenkívül számos régészeti leletről beszámoló jelentést, könyvismertetést stb. A szöveget számos illusztráció éleníti.

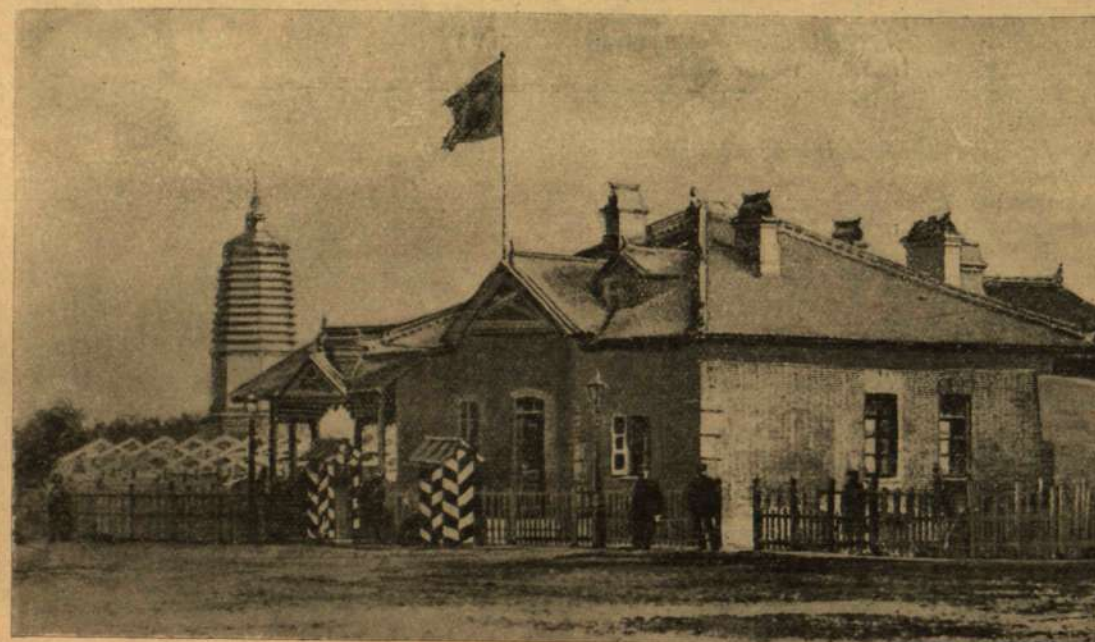
A *«Modern Festők»* című nagyszabású művészi vállalatnak, melyet dr. Térey Gábor szerkeszt s a Franklin-Társulat ad ki, most jelent meg *nyolczadik* füzet. Mint a többiek, ez is egy magyar és öt külföldi festő képét közli az eredeti színeket híven visszatükrözőtető másolatokban.

Első helyen a magyar kép áll: *Ferenczy Károlynak* egyik szingazdag tájképe, mely a magyar állam tulajdona; a magyar művész eredeti szellemének sajátosságait híven adja vissza. A második kép *Blommers* Bernardus Joannes hollandus festő *«Hollandi parasztszoba»* című hangulatos képe, mely egy fiatal hollandi párt mutat be festői elrendezésű szobájukban. Ez után az angol *Constable* John vízparti fákat ábrázoló tájképe következik, a hírneves mester egyik legjobb alkotása. Nagyon eredeti hatást tesz a bécsi *Hampel* Walter spanyol táncosnőt ábrázoló műlapja érdekes rajzával s színeivel. Szép tengerparti kép a német *Wieland* Manuel *«Vitorlák napfényben»* című festménye, mely pompás színeivel kapja meg a nézőt. A füzetet a híres francia *Raffaëlinek* az argenteuili országot feltüntető festménye zárja be. Az egyes képeket dr. Térey Gábor látta el magyarázatokkal, melyek tömör rövidséggel adják az illető művész jellemzését. Minden kép a ma ismert legtekintélyesebb színes reprodukálási módszerrel készült s valamennyi minden tekintetben úgy hat, mint egy eredeti festmény. Egy-egy ily füzet ára 3 korona 60 fillér; a hetvenkét képet tartalmazó egész köteté 30 korona.

Telefonkönyv címmel hasznos tájékoztató jelenik meg, mely mindazon tudnivalókat tartalmazza, a melyek a magánhasználatra szánt telefonok, vilamosjelzők, világító és munkaátvivő stb. berendezések engedélyezése, építése és üzeme tekintetében az ezekre utalt közönséget érdekelhetik. Ára 2 korona. Megrendelhető a szerzőnél (Salamon István postafőtiszt Budapest, I. Lógody-utca 33).

A budapesti színházak megnyitásának napja szeptember elseje volt, s erre nézve kedvezett a hirtelen ősziére fordult időjárás is. A színházak megnyitást a nyaralásból visszatért közönség várta is már. A hatóságok azonban akadékoskodtak és a tűlzvész ellen elrendelt intézkedések végrehajtását nagyon vizsgálták.

A *Király-színház*, mely augusztus 27-ikére tűzte ki a megnyitói előadást, némely intézkedések pótlása következtében augusztus 29-ikén kezdte az új idényt *Beóthy* László *«Főlöleges férjek»* című bohózatával, elegendő közönség előtt. A *Nemzeti Színház*nak és *Magyar Színház*nak szeptember elsején egy kis összejövetel támadt a városi tanácsnál. A színház-vizsgáló bizottság megtekintvén a két színházat, jelentése alapján a tanács az előadást nem engedte meg. A *Nemzeti Színházra* nézve a belügyminiszter azonnal intézkedett, és este jól megtelt a nézőtér. *Berczik* Árpád hatásos színművét, *«Himfy dalait»* a legjobb előadásban élvezhették. — A *Magyar Színház*nak azonban az átalakításokat végre kellett hajtania, a mi mindössze egy nappal késleltette a megnyitást. — A *Vig-*

EUROPATKIN TÁBOROK FŐHADISZÁLLÁSA LIAOJANGBAN.

színház a *«Takarodó»* német színművel szeptember elsején ismét megadta a Lipót-körútnak esti élénkségét. A *Népszínház* a nagyobb mértékű átalakítások miatt meglehet hogy még szeptember 15-ikén sem kezdi meg az előadásokat.

Új magyar opera. Gróf Zichy Géza új operát irt *Nemo* cím alatt, s a nyáron a mű hangszerelésével is elkészült. Szövegét is gróf Zichy írta. Tárnya II. Rákóczi Ferenc udvarában játsszik, maga a fejedelem is szerepel benne és a Rákóczi indulót is felhasználta a szerző a zenében.

Duse Eleonóra Budapesten. *Duse* Eleonóra, a világhírű olasz drámai színésznő, most bucsuzik mindazoktól a színpadoktól, a hol művészi diadalait aratta, *Budapest* a Népszínházban négyezer lép fol a nagy művésznő, a ki 1899-ben vendégszerepelt nálunk utolsó ízben. Az érdekes vendégjáték szeptember hó 29-én, október 1., 3. és 5-én lesz.

MI UJSÁG?

Szeptemberben nagyot változik az élet a fővárosban. A ki nyaralt a Tátrában, melynek hegyeit, völgyeit, erdeit az idén annyira ellepték, vagy a főváros körüli sváb falvakban töltötte a forró időszakot, nagyjából már vissza érkezett. Különböző is következnek a beiratások az iskolákba. Ott pedig résen kell lenni. A ki előbb jön, annak jut hely. Augusztus utolsó napján a vonatok minden irányból hozzák az iskolába valókat szülőikkel együtt. A mióta a budapesti iskolákban már az iskolai év végén följegyzik a tanulókat a következő osztályra, türethetők a beiratások, mert sok száz szülő megszabadult a beiratás gondjától, de a kinek a középiskolába kell mennie, fővárosi és vidéki, annak még mindig számolni kell az eshetőséggel, hogy nincs elég iskola, vagyis akárhány van is, még sincs benne hely. Budapest különben ilyenkor egészen feltűnik. Az üdülésen volt nyaralók vígan érkeznek haza, örülve hogy a sok kényelmetlenség után ismét megszokott otthonukban lehetnek. A fővárosi nyaralók közül ugyanis nem mindenki van oly helyzetben, hogy ha elmegy is valahova, egy pár hétig zavartalanul pihenessen. A legtöbb családfő napról-napra jön-megy és ezért a közel vidéket szemeli ki, a hol egy kis friss levegő van ugyan, de kellemetlenségekben sincs hiány. Pedig a sok pénz így is csak ki kell adni. Az országos iparegyesület igazgatója, *Galléri* Mór épen most előterjesztést tett a főváros hatóságának, és számítások alapján mutatja ki, hogy Budapest lakosságának egy része, mely leginkább a környékbeli falvakra szorult nyaralni, milliókat költ el a helyeken. A budai hegyek szép vidéke szintén kínálkozik a nyaralásra; de ahoz a főváros jóakarata és figyelme is szükséges volna. Budapest gyönyörű budai hegyvidéke csakugyan még mindig lakatlan, és nehezen is jutni hozzá. Hogy azonban előbb-utóbb e téren is örvendetes változás fog bekövetkezni, bizony remélhető.

Az egyetemi élet most már újra megkezdődik, az ifjak tömegesen iratkoznak be egyetemi polgároknak s a ki *golya* köztük, vagyis első éves, büszkén mutogatja fekete kötésű indexét s lapozgatja a most megjelent *«Egyetemi Zsebkönyv»*-et, mely főleg az ő számára készült. Ő neki szól a zsebkönyv előszava is, melyet *Mikszáth* Albert, a kitűnő írónak egyik széptehetőségű fia irt s mely így szól:

Tompa azt mondja, hogy a golyának két hazája van. Helyes, de a hazának is van kétféle golyója. Őszel, mikor az egyik csoport golya elköltözik, a másik csoport *golya*, az édes anyja csókjával és áldásával beköszön az egyetem barátságos falai közé. Tájékozatlanul áll az egyetem ismeretlen árkdjai alatt, nem tudja mit kezdjen, nem tudja mit tegyen, míg utóvégre is kénytelen valakit megszólítani s ennek tanácsa után indulni. De hát ez a tanács nem mindig megbízható.

Erre szolgál az a kis könyv, mely megismerteti az első éves egyetemi hallgatót a tanárokkal, a tantárgyakkal, bevezeti az egyetemi életbe, annak labirintusaiba, egyleteibe, intézményeibe és társadalmi benső életébe.

Nem akar ez a könyvecske irodalmi szárnypróbálgatás lenni, nem irodalmi jelentőségű mű, csak egy szerény utmutató. Mert hiszen *Guttenberg* bizonyára nem a kezdő művek részére találta fel a könyvnyomtatást, de a maradandó munkák sokszorosítására. . . . Menj útnak, kis könyv! Vezesd a golyákat! Ne akarj te hivalkódní, ne akarj ragyogni, csak segélyben, mint a méceses, világítsd be az aula sarkait!

Mikszáth Albert.

Rákóczi hamvai a kassai székesegyházban. *Bereczky* Albert miniszter e hó 3-ikán Kassára utazik, s ott időzése alatt személyes összeköttetésbe lép a törvényhatóság részéről választott *«Rákóczi hamvainak tometését előkészítő bizottság»* tagjaival, a kinek véleményét óhajta meghallgatni a temetés módzatait illetőleg. A miniszter megtekint az Erzsébet-székesegyházban azt kriptát és fülkét, a hová a nagy fejedelem és kíséretének hamvait temetni fogják. A törvényhatóság rendkívül nagy örömmel fogadja a minisztert, ki Kassa városa iránti rokonszenvét már több ízben kimutatta.

A miniszter Kassára hívta *Thaly* Kálmán képviselőt is, a Rákóczi-kor történetíróját, hogy részt vegyen azon a megbeszélésen, a mely tüzetesen megállapja Rákóczi és társai szarkofágjának helyét. A tanácskozásban résztvesznek még: *Bubics* Zsigmond püspök, Kassa város polgármestere, *Schulek* Frigyes, *Czigler* Győző építészek és *Strobl* Alajos szobrász.

Az interparlamentáris konferencia magyar csoportjának tagjai augusztus 29-ikén délben szereztesen megérkeztek New-Yorkba, a hol ugy az amerikai magyarok, mint az ottani hivatalos körök részéről fényes fogadtatásban volt részük. Gróf *Apponyi* Albert, a ki pár nap előtt Liverpoolból indult utnak, szeptember 2-ikán érkezik Amerikába. Magyarországból érkezett vendégek fogadására sok amerikai polgár is összegyűlt a kikötőben, s hozzá járult a magyarság üdvözléséhez. A *«Slavonia»* gőzös kikötése után az amerikai magyarság részéről *Agoston* Gábor, az összes fogadó bizottságok elnöke üdvözölte szép szavakkal az Amerikába érkezett magyar képviselőket. A fényes fogadtatásért a csoport részéről *Mohay* Sándor államtitkár mondott köszönetet. Ott volt a fogadtatásnál *Hengelmüller* László osztrák-magyar nagykövet is, továbbá *Dessewffy* Tamás főkonzul. A hivatalos körök részéről *New-York* polgármestere vett részt a fo-

Japán király után.

OJAMA JAPAN TÁBOROK.

gadtatáson. A magyar csoport tagjai a Waldorf Astoria fogadóban szálltak meg. Új magyar nemes. A király *Wolfner* Lajos újpésti boryár-tulajdonosnak s törvényes utódainak a közgazdaság és ipar terén szerzett érdemei elismerésül a magyar nemességet az újpésti előnévvel adományozta. *Wolfner* Lajos, ki nemrég ünnepelte nyolczvanadik születésnapját, jelentős érdemeket szerzett a magyar boryár előmozdítása terén; a néhány év alatt nagy várossá lett Újpest fejlődéséhez nagy mértékben hozzájárult s mint egy nagy gyár tulajdonosa évtizedek óta sok száz családnak ad kenyeret. Újpest község. közelebb díszpolgárának is választotta. A kitüntetésben osztozik vele négy fia, a kik közül hárman: *József*, *Nándor* és *Gyula* a nagyarányú ipartelepen működnek, *Tivadar* pedig országgyűlési képviselő. Egyetlen leánya dr. *Sámuel* Lászlár volt országgyűlési képviselő felesége.

Házasság. *Ruffy* Pál miniszteri tanácsos, az általi gyermekedékhelyek országos felügyelője augusztus 24-én lépett házasságra *Szentgyörgyvölgyi Szép* Blanka úrnővel, özv. *Purcsich* Félixné leányával, néhai *Morvay* Ákos özvegyével *Palicson*. Az egyházi esketést a menyasszony családja képnéljában *Majorossy* János felszentelt püspök és kalocsai érseki helynök végezte. Tanuk voltak *Bonczá* Miklós országgyűlési képviselő és *Vissy* Károly ó-beséi királyi közigazgató.

A «Fehér asszony» eltemetése. A *krasna-horkai* vártemplom sekrestyéjében üvegkoporsó alatt pihent báró *Andrássy* István kurucz generális felesége, *Serédy* Zsófia bámulatos épségben maradt holtteste. A régi mesék a *«Fehér asszonyról»* szinte láthatóvá váltak az üveg koporsóban, a melyben a halott asszony feküdt, a ki nem lett csontváz. Az arcon, a felemelt kézen pergamentszerűen megszáradt a bőr, a mely főhéher, tiszta, épséggel csak az orrsont tájkán behorpadt. A kopasz fejet fekete főkötő takarja el; a testet egyszerű fekete ruha. A fej alatt cipkés kis vánkos; a lábnál egy kevés virág. Gr. *Andrássy* Dénes, a nagyjótkonyúságú főúr a krasznahorkai vár sziklásrjába vitette a *«Fehér asszonyt»*. Ott pihennek: *Andrássy* Manó gróf, *Andrássy* Aladár gróf és odaviszik *Töke-Terebesről* *Andrássy* Gyula grófot is, a kinek koporsóját márvány relíef-képe ott díszlik már a sziklás falán, azon a helyen, a mely alá az ő és felesége *Andrássy* Katinka grófné koporsóját helyezik.

Jégyverés Makón. Az idei rendkívüli időjárásban a tikkasztó száraz hőséget augusztus utolsó napjaiban hirtelen hűvösség, zivatar és jégeső váltotta föl. A jégeső az ország több részén a szárazságban még termést mutató gyümölcsöt és szőlőt is elpusztította. Különösen az Alföldnek Szegedtől Makón keresztül Aradmegyéig terjedő részén tombolt a jégeső. *Makón* a jég minden levelet levert és a fák galyait is letérelte. A földet elborító nagy jégréteg fehérségéből az éretlen gyümölcsök zöldeltek ki. A jégeső háromnegyed órán át szakadatlanul vágta a földet és verte le a föld népének meg a roppant szárazság után megmaradt gyümölcstermését. Útcákon, kertekben *füllányi magas volt a jégréteg*; a vetemények, szőlőn nem maradt levél, csak a csupas kórokk állanak. Az isten csapása Szeged felől húzódtott Makónak. Szérgőtől Deszkig nem látak jeget, innen azonban Kis-Zomboron át Makóig mindent tönkretett a pusztító vihar. Estefelől Csánádpalotán és Nagylakon is nagy vihar volt, a mely elhúzódtott egész Aradmegyéig, Pécskőig, de itt már csak záporos esett. Szegeden a szőlőkben roppant károkat okozott a jég. Legnagyobb volt a jégyverés *Tápén*, a hol 45 percig tartott és egy tehenet

agyon is vert. A makói jégyverésről közölt képünk egész téli fehér világot mutat.

Hányásrohamban az cisó segítségé, ha *Kufeké*-féle gyermeklisztet adunk minden tej nélkül, mert a tej a betegség osráinak kedvező alap a tenyészésére és a beteg bél nem emésztí meg. Azáltal, hogy a gyermeknek tej nélkül *Kufeké*-féle gyermeklisztet adunk, a betegség kezdetén sikerül a hányást megszüntetni, ezzel a táplálék fölvetelét ismét lehetővé tenni és a testnek a betegség ellen való ellenálló képességét növelni. De még a hasmenésre is igen kedvező hatása van a *Kufeké* gyermeklisztnek.

HALÁLOZÁS.

MURAD letett szultán halálát meglehetősen közönyösen vették Konstantinápolyban, mert az egykori uralkodót huszonnyolcz éves fogsága alatt jóformán elfelejtették. Augusztus 31-ikén temették el a lehető legegyszerűbben, minden pompa nélkül, úgy, mint valami szegény hivatalnokot. A koporsó után csak néhány ember ment; csak egy pár alsóbbrendű hivatalnokból állt a gyász kíséret. A Boszporuson időzött néhány brit és osztrák-magyar kereskedelmi hajó félbörzsa bocsátotta a lobogót, a gyász jeléül. Konstantinápolyban az udvari körökben kiszivárgott hírek alapján szeltében mondják, hogy *Abdul* *Hamid* szultán hidegen fogadta fivérének halála híret, mert már régen tudta, hogy számára nincs mentés. Sem a szultán, sem az uralkodó-család valamely tagja nem ment az elhunyt szultán halottas-ágyához. *Abdul* *Hamid* szultán az utolsó napokban udvari orvosok és előkelő méltóságok utján tettetett magának jelentést Murad állapotáról. Halála után éjjel megtekintette halott testvérét.

Elhunytak még a legközelebbi napokban: *Id. MANTONFALVAY* *ELEK*, 1848/49-ben Veszprémmegeye szolgabírája és nemzetértiszt, a győri kir. törvényszék nyug. elnöke, 34 éves korában Pápan. — *MIRALY* *FERENCZ*, Csik vármegye főjegyzője, a csikarézfalvi választókerület volt országgyűlési képviselője, 92 éves korában Csikszereván. — *BÁNDOSY* *GEZA*, papnevelő-intézeti igazgató, volt roznynói főgimnáziumi tanár 42 éves korában Rozsnyón. — *MÁRIÁSSY* *REZSŐ* cs. és kir. kamarás, ny. huszár-alezredes 68 éves korában Lőcsén. — *ANTOS* *BÉLA*, cs. és kir. kamarás, abonyi földbírtokos, Pestmegeye törvényhatósági bizottsági tagja Abonyban. Az elhunytban *Antos* *János* ref. egyházközeleti főgondnok fiát gyászolja. — *BÁRÓ* *SCHOSSBERGER* *NANDOR*, kinek halálát sok budapesti család gyászolja, 50 éves korában, Budapesten. — *RUMBACH* *GEZA* cs. és kir. asztalnok 41 éves korában Budapesten, s halálát nagy rokonság gyászolja. — *BERENCSEY* *LAJOS* 1839. óta hites ügyvéd, nyug. kir. törvényszéki bíró 88-ik évében Nagyszombaton. — *NEMES* *MUSZIK* *MIRALY* nyug. honvédhuszár főhadnagy Mikebudán. — *BONDÁCS* *BÁLINT* 62 éves korában Mező-Túron, a kit jó szíviségeért az egész környék tisztelt. — *KONTOR* *MIRALY*, állami elemi iskolai tanító 74-ik évében Zalaegerszegen. — *KRUPLANICZ* *SÁNDOR*, nyug. herceggprimási gazdatiszt 65 éves korában Galgócson. — *VAGCS-RÁCZ* *FLÓRIS* ügyvéd, budapesti kir. törvényszéki hites tolmács és írásszakértő 64 éves korában Újpesten. — *BORSÓNY* *VILMOS*, volt szolgabíró Erdélyben, majd színház-igazgató, 46 éves korában Budapesten. — *KOVÁCS* *ANTAL* Salgótarján nagyközség volt közigazgatási jegyzője. — *GÁL* *ISTVÁN* dr. államrendőrségi fogalmazó, Budapesten. — *MOLNÁR* *GEDRON*, nyug. városi főjegyző, 72 éves korában Nagy-Körösn. — *GRANICHSTADTEN* *ZSIGMOND* budapesti borkereskedő. — *FOLKUSHÁZY*

ESŐBEN MENETELŐ JAPAN CSAPATOK MANDZSURIÁBAN.

Homonay Nándor fényképe után. MAKÓ VÁROS FŐUTCAJA A JÉGES ÚTÁN.

Nándor nyug. régi honvéd, Folkusházy Lajos fővárosi tanácsjegyző atyja 73 éves Budapesten. — BERENCZY LAJOS nyug. törvényszéki bíró, 88 éves, Nagy-Szombaton. — PÁL JÁNOS kir. honvédszázados 54 éves korában Tisza-Ujlakon. — Tasnádszántói BESEKEY BÉLA, a magyar agrár- és járadékbank tisztviselője Budapesten 33-dik esztendejében.

Csikmői BUDAY KÁROLYNÉ, szül. bisztrai Ádám Karolin, néhai királyi bányakapitány özvegye 71 éves korában Kis-Szebenben. Temetése nagy részvét mellett ment végbe. — ÖZV. HORVÁTH FERENCZÉNE szül. Czeglédy Lujza, 73 éves korában Debreczenben és nagy rokonság gyászolja. — ÖZV. SZONTAGH PÁLNÉ, szül. Lálge Zsuzsanna, 78 éves korában Alsókubinban. — ÖZV. BÖHM BERNÁTNÉ, szül. Böke Katalin, 58 éves korában Budapesten, melynek több előkelő családját, köztük dr. Böke Gyula egyetemi tanárt és Böke Károly főszámvevőét börtönbe gyászba. — Szigethi és kézdívásárhelyi BARTOS MIHÁLYNÉ, szül. Hollós Szidonia 53 ik évében Felsőbányán. — Belánszky DEMKŐ LÁSZLÓNÉ, szül. Bánchák Otília Nagy-Becskereken. — Dr. LÁSZLÓ VILMOSNÉ, szül. Götzl Flóra, szentesi orvos neje, 33-ik évében. — Nemeskéri HORVÁTH ÉLKA 58 éves korában Páliscson. — ÖZV. FERBER JÓZSEFNÉ, szül. Rexa Mária 63 éves korában Budapesten. — ZEISLER ISZÁCNÉ, szül. Deutsch Berta, a török-szentmiklósi izr. négyzet elnöke, Török-Szentmiklóson. — BISCHTZY JÁNOSNÉ szül. Muszik Jozefa 71 éves korában Tétraházán. — BÉKEFY LÁSZLÓNÉ, született Szentpétery Ilona 42 éves korában Nyiregyháza.

Szerkesztői üzenetek.

A. S. A nagy hadseregek mozdulatait és üzevonalát nem annyira a rozg utak, vagy az élelmi szerek és a víz hiánya, mint inkább a szervonatok (train) végtelen hossza akadályozza. E bajon, mely gyakran csak elvesztését vonja maga után, sem a csapatok élmezőjére szolgáló különféle konzervek, sem pedig a löser-kocsik könnyű szerkezete nem sokat segítenek. Oly országban, mint például Mandzsuriában, melynek kétharmadrésze teljesen műveletlen s gyéren lakott, még nagyobb szervonatokra van szükség, mint sűrűn lakott országokban. És az oroszok helyzete sokkal nehezebb, mint a japánoké, mert csak szárazföldi közlekedésre vannak utalva, míg emezek a tengeren is könnyen szállíthatják csapataikhoz a szükségeseket.

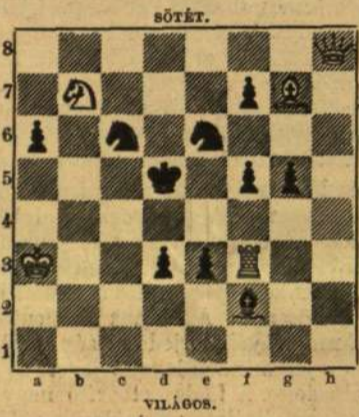
6075. számú előfizető. A vers nagyon gyöngye, egész láposan, döcögős verseléssel mond el szelében ismert dolgokat.

Alomtól álomig. Nagyon szaporítja a szót; kevéske mondanivalóját úgy körülöli a zavart áradatával, hogy egészen elfül benne. A formájában azonban van bizonyos ügyesség.

Szonett. Elég ügyesen verselt, de mondvánisálat dolog; olyan édeske, mesterkéd hangon van írva, a milyen divatosított úgy egy századdal ezelőtt, a mai olvasó izlése nem veszi be.

SAKKJÁTÉK.

2396. számú feladvány Gérecz Károlytól. Üdvözléll Németh Péternek.

Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

Rövid értesítések: Sárospatak; G. K. — Üdvözet. — Az a bizonyos Szemle alkalmasint megszünt.

KÉPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság 34. számában megjelent képtalány megfejtése: Csak annak van becsé, a mi ritkán török.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

Az Első Leánykötés Egylet m. sz. Gyermekek és életbiztosító intézet Budapest, VI., Teréz-körút 40-42. sz. Alapított 1863. F. évi augusztus havában 1,689,000 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 1,104,600 K értékű új biztosítási kötvényt állított ki. Biztosított öszszek fejében 59,456 K 69 fill. fizetett ki. 1904 január 1-től augusztus 31-ig 12,636,700 K értékű új biztosítási ajánlat nyújtott be és 12,015,800 K értékű új biztosítási kötvényt állított ki; biztosított öszszek fejében 571,136 K 61 fill. fizetett ki.

Ezen intézet a gyermek és életbiztosítás minden nemével foglalkozik a legelőbb díjtételek és legelőbb feltételek mellett. 10105

„Henneberg“ selyem

csak közvetlenül! Fekete, fehér és színes 60 krtól 11-35 frtíg mért. ként blúzok és ruhákra. Bérmentve és megvámolvá házhoz szállítva. Gazdag mintaválaszték postafordultával, Henneberg, selyemgyár, Zürich.

Salvator Lithion-forrás

Természetes vasmentes kővíz hűfűsítő vese-, hólyag-, rheuma- és köszvénybántalmaknál, vizelettel nehézségknél, onkorkorbetegségekknél a legelőbb és emésztési szervek hurutainál. 10346 Budapest, főraktár Édeskuty L. urnál.

PURGO

POLGÁR SÁNDOR orvosi mű- és kőtszerészéni Budapest, VII., Erzsébet-körút 50 legintányosabban beszerezhető saját gyártmányú m. kir. szab. sérvkötők, betegápolási csizmek, kőtszerek, öszszek gummiáruk, valódi francia különlegességek (övszerek) stb. 10145 Képes árjegyzék ingyen

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG 10406 Budapest, V., Ferencz József-tér 3 (Füredi-utca sarkán). Ajánlja: Margit befűtős üvegét, mely minden tekintetben felülmúlja a más szerkezetűket. Az üveg szép fehér legmentes zára egyszerű, kezelése könnyű. Ezen védjegy utánzása, valamint más törvényileg nem engedélyezett, így forgalomba nem hozható balzsamgyártmányok viszonteladása törvényileg tilva van. 10547

Kováts Béla kocsigyártó Budapest, V., Lápót-körút 3. Ajánlja ugyanannak be rendszert a modern hímő raktárát. Alapított 1886. Képes árjegyzék bérmentve

ISKOLA-felszerelés 6-13 éves fiúk számára. Egy iskola-öltöny, 10505 Egy pár cipő, Egy pár harisnya, Egy sapka, Egy iskola-táska Minden együtt — frt 8.10. Egyes térdnadrag elszakíthatlan szövetből frt 1.50. Iskola-öltöny el nem ért valasz-tékban 5 frttől feljebb. Fiu-hálóköntös frt 5.50. Csakis KOCH Testvérek Budapest, legnagyobb férfi, fiu- és gyermek-ruha áruházában Károly-körút 26.

KODAK ajándékok 1904-re. Arjegyzék ingyen és bérmentve valamennyi árusítónál.

Csapó-táskák 3 és 3A, eltolható előrészszel és önműködő zárral. Seed szárazlemezek. A világ legjobb lemezei. 10945 Kodak-platin-papíros. Valódi platinpapír, határtalan tartósságú. Önszínűletéző Salio-papír, szükségtelemné teszi az aranyfűrdőt. Kodak Ltd. Wien, I., Graben 29.

MAGGI-FÉLE LEVES-ÉTEL-ÍZESÍTŐ

MAGGI-kütfünetések: 4 nagydíj, 26 aranyérem, 6 díszoklevél, 5 tiszteletdíj. Hatszor versenyen kívül, többi között az 1889. és 1900-iki párisi világkiállításokon (Maggi Gyula bírálóga).

páratlan a maga nemében és a régóta jól bevált szer, hogy gyenge leveseknek, mártásoknak, főzelékeknek stb. egy pillanat alatt meglepő jó és erőteljes ízt adhassunk. Néhány csepp elegendő. Kapható minden fűszerkereskedés, csemegetüzletben és drogeriában. Üvegekékben 50 fillértől kezdve. — Eredeti üvegekék legelőbbban utántöltetnek. 10589

Vértés-féle sósborszesz 10591 Minden házában szükséges.

Mindenütt, minden gyógytárban kapható. A házában és az uton nélkülözhetetlen szernek van elismerve Thierry A. gyógyszerész balzsama.

Legelőbb házában rossz emésztésnél és a vele együtt fellépő betegségekknél, mint felbőgős, gyomorgégés, székrekedés, sav köpződés, túlteltség érzete, gyomorgégés, étvágytalanság, katarrius, gyuladás, gyzeszégi állapot, felhúvadás stb., stb. Működik mint gőcs- és fájdalom-észillapító, köhögést szüntető, nyálkaoldó és tisztító szer. Postán legkevesebb szétküldés 12 kis vagy 6 nagy üveg 5 K költségmentesen. 60 kis vagy 30 nagy üveg 15 K költségmentesen neto. Kicsinybeni eladásnál a raktárakban 1 kis üveg ára 30 fillér, 1 ket-tőse üveg 60 fillér. Gyűjünk az egyedüli törvényileg bejegyzett zöld apáca védjegyre: «Ich dien.» Egyedül ez valódi. Ezen védjegy utánzása, valamint más törvényileg nem engedélyezett, így forgalomba nem hozható balzsamgyártmányok viszonteladása törvényileg tilva van. 10547

Thierry A. gyógyszerész Centifolia-kenőcse fájaldomszűntető, puhító, oldó, hűző, gyógyító stb. Legkevesebb postai szétküldés 2 tégely 3 K 60 fillér. Kicsinybeni eladásnál a raktárakban 1 K 20 fillér tégelyenként. Főraktár Budapesten: Török J., dr. Egger L. I. gyógyszer-tára; Lugoson Vértés. Közvetlen rendelések címzendők: «Schutzengel Apotheke» des A. Thierry in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn. Az öszszek előzetes beklődése esetén a szállítást egy nappal előbb történik, mint utánvétellel és az utánvétellel pótdíj is megakarítható, így ajánlatosabb az öszszeket előzetesen utalványozni és a megrendelést a szelvényen eszközölni és a pontos címet megadni.

Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) részvénytársaság Budapest, VI., Andrássy-út 21. szám. T. C. Az iskolaév kezdetével bátrák vagyunk cégünket a m. tisz-telt közönség szives figyelmébe ajánlani. Magyarország összes iskoláiban tankönyvek használ. és segédkönyvek állandóan raktáron vannak s így abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy b. rendelését azonnal és a legújabb kiadásban szállíthassuk. Cégünk országszerte kiérdemelte a nagy közönség bizalmát s ezentul is, pontos és előzékeny kiszolgálással igyek-szünk e bizalmat őreghiteni. Becses megrendeléseit már most kérjük eszközölni, hogy a nagy munkatorlás ne akadályozhassa a rendelés gyors elintézését. Kitünő tisztelettel Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) részvénytársaság Budapest, VI., Andrássy-út 21. szám.

ZSIGMONDI KÁROLY kocsigyártó, Budapest, IX., Imre-utca 3, a körponti vásárcsarnok mögött. Árjegyzék ingyen és bérmentve küld. Múzeum-körúti raktárát beszüntette. Használt kocsikat becsérel, javításokat elfogad. 10283

8 napra próbaképen küldöm minden-félek valódi nikel-horgony Roskopf-remont-órámat. Ezen órák erős Roskopf-rendsz. pont. szab. horgonytűvel és erős nikkell köpenyvel bírnak. Ára lánczsal és tokkal frt 2.30. Két darab csak frt 4.50. Három évre szóló irrott jótállási bizonylat minden órához csatolva van. Szétküldés csak utánvétre: Josef Spiering Wien, I., Postgasse 2.—23. Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban, Budapest, Egyetem-u.4.

Ha szép akar lenni, végh névvel ellátott Angyal-crém legyen, mely egy tégely elfogyasztása után eltűntet szepőt, májfoltot, pattanást, himóhelyet, mitesert, orrszőröséget, korcsabb hölgyeknél kisméjta a ránczokat, midtál megakadályozza a vénülést. A kinek tiszta arca van és állandóan használja a VÉGH-féle 10406 ANGYAL-CRÉMET, az biztosítva van minden arczszépségért. Egy tégely 1 korcsabért kapható az „Angyal” gyógyszer-tárban Szolnok, Laktanya-körút. Továbbá Török József gyógyszer-tárban, Budapest, Király-u. 12 és minden gyógytárban.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zalogkölcson Részv.-társ. Irodái: VI. ker., Andrássy-út 5. (saját házában) 10243 Befizetett részvénytőke 10 millió korona. Elfogad betéteket takarékbetételi könyvcsékek és pénztári jegyek ellenében 4%-os kamatozással, valamint folyó-számlában (check-számlán). A 10%-os betétkamat-adó az intézet fizeti. Le-számlát váltókat, előlegeket nyújt értékpapírokra. VÁLTO-ÚZLETE megbízásból teljesíti mindenféle értékpapírok vételét és eladását a legelőbb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretében tartozó üzletágakkal. Üzleti órák: délelőtt 1/2-1-ig, délután 1/2-5-ig. Magyar kir. osztályosjegyek főelárusító helye IV., Ferenciek-tere 2. szám. Kézi zalogüzletei: IV., Károly-körút 18. IV., Ferenciek-tere és Irányi-u. sarkán, VII., Király-u. 57., VIII., József-körút 2., Üllői-út 6. sz.

Telefon 57—08. LOHR MÁRIA Telefon 57—08. ezelőtt KRONFUSZ csipke, vegyszeti tisztító- és műfestő-intézete megnagyobbítottat örömví szőnyegporló és szőrméaru megóvó-intézettel. — Megbízások átvételnek: VIII., Baross-utca 85. sz, saját házában levő gyárban és a következő főközfizetleken: IX., Calvin-tér 9. V., Harminezad-utca 3. VI., Teréz-körút 30. VI., Andrássy-u. 16. VIII., József-körút 2. szám. 10347

KIRNER JÓZSEF es. és kjr. udv. puskaműves, az oltasz király ő felségének udvari szállítója, BUDAPESTEN raktára: IV., Bécsi-utca 2., gyára Béza-utca 7. Dtsan ellátott raktár legújabb szerkezettű kettős vadász-legyverekből, golyógyverek, amerikai Winchester serétes ismételő fegyverek, forgópisztolyok, szalonfegyverek és pisztolyok, tültények és vadász-szerekből, melyek jóságáért kezkesedik. (Alapított 1808. évben.) 10405

A szépség csak addig tart, a meddig ápolják.

Tisztelt hölgyeim! Tessenék bármelyik bőrgyógyász m. kérdését s ugyanazt a választ fogja hallani, hogy minden eddig ismert, vegyi uton készült arczkrémnek, kenőcsnek, szappannak és pudrának vannak előnyei és hátrányai. Az öszszek előnyöket — a hátrányok nélkül — csak A Székely havasi tejkrem tejkrem szappan és tejkrem bőrgyógyászati magában, mely tiszta tisztított és természetes nőneműmédkekből készült s így maró, ártalmas vegyi termékeket nem tartalmaz. A művelt hölgyeknek egyedüli bíráló kosmetikumuma A Székely havasi tejkrem A bőrön nem morzsolódik A bőrt nem száritja. A bőrt nem marta. A bőrt nem zsírósza. Nem csodaszor, márdi-holnapra csodát nem mű-veit, de a legelőbb és legol-csabb bőrgyógyászati kosmetikum, mely állandóan használva nem csak a szépséget tartja meg, de az el-pomott arczbőrt is helyre-hozza s azt esőp úde és hófehérre változtatja. Egyedüli készítője: 10021 Balázsovich Sándor gyógyszerész Sepsi-Szent-Györgyön, Kossuth-tér 5. Ki bérmentve küld bárhova 1 krém, 1 szappan, 1 hölgyport 4 K-ért 2 2 2 7 K-ért Budapestben kapható: Török József gyógyszer-tárban, Király-utca 12 és Harada Mándorján, Kossuth Lajos-utca 7.

Schicht-szappan

Mindenütt kapható! Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht“ névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva.

+ Soványság +
Szép telt testemnek a D. Franz Steiner & Co. Berlin erőpára által. Aranyéremmel kitüntetve Paris 1903. Hygiene-Kiállításán és Hamburg 1901. 6-8. helyen már 30 fontnyi gyarapodást érte. Orvosi rend. szerint. Szárazan használható. Nem szűkíti. Szagos kőszőnővel. A kartononként 2 kor. 50 fillér. Postautalvány vagy utánvétellel. Szállítja: 10138 **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész, Budapest. 18. Király-u. 12.

VASÁRNAPI UJSÁG

37. SZ. 1904. (51. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ: NAGY MIKLÓS. FŐMUNKATÁRS: MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, SEPTEMBER 11.

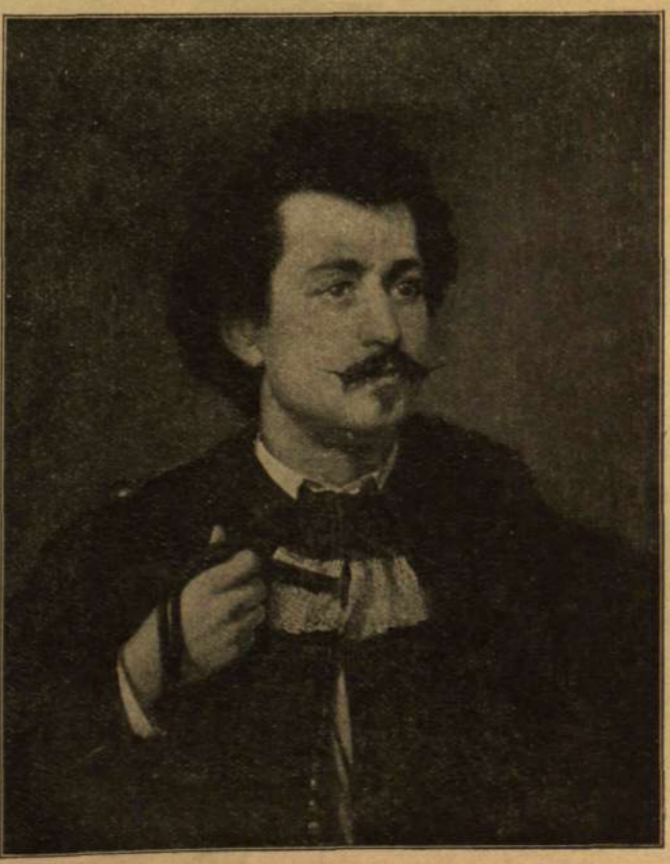
Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt... 12... 16... 10... 5... Külföldi előfizetésekre a postaiag megfizetett viteldj is eszotlanod.

MADARÁSZ VIKTOR.

NEMCSAK a tudósok és költők, de igen sokszor a művészek is megelőzik korukat. Az ilyen nagy eredetiséggel és önállósággal fölrüházott egyéniségeknek azonban a nyugalom és anyagi jólét csak nagy ritkán jut osztályrészükül. A jobbik kisebb táborában találnak ugyan barátokra, kik elismeréssel adóznak kiválóságuknak, de a tömeg, mely mindig ragaszkodik a hagyományokhoz, nem képes megérteni őket, ellenők támad vagy legjobban esetben is közönyösen halad el mellettük. Ez volt a sorsa a mi Madarász Viktorunknak is, kinek műveiből most érdekes kiállítás rendez a Nemzeti Szalon igazgatósága. Madarász Viktor nem hazájában, hanem az ötvenes évek közepén Párisban tűnt fel költői kedélyével, fölfogásának eredetiségével s ábrázolási módjának meglepő erejével. Csaknem másfél évtizedig lakott a francia fővárosban s ott idegen létére olyan sikereket aratott, mint előtte honfitársai közül senki, s a nagyobb nemzetek fiai közül is csak igen kevesen. Leon Cogniet-nek, a híres mesternek iskolájában a fényes tehetségű Bonnat-val és Robert Fleury-ryvel versenyzett s midőn az iskolából kikerült, Páris kitűnőségei méltatták barátságukra, köztük nem kisebb emberek, mint a két Dumas, Théophil Gautier, Maxime Du Camp és a jeles műtörténész: Charles Yriarte. Aztán megkapta a Salon aranyérmét (olyan kitüntetés, a minőben előtte magyar művész még nem részesült) s hogy a francziák elismerése még teljesebb legyen: Eugenia császárné figyelme is feléje fordult s «Krisztus az olajfák hegyén» című képét megvásárolta a Trinité-egyház számára. A fiatal művész mindezeket a sikereket a nélkül érte el, hogy a francziák nemzeti hiúságának hízelt volna. Sőt a szó szoros értelmében tüntetett magyarságával, mert inspirációt mindenkor hazája történetében keresett s a Salonban kitüntetett «Hunyadi László a ravatalon» után egész sorát festette meg ama magyar történeti képeknek, melyek műtörténetünkben minden-

kor maradandó alkotások és példányképek lesznek. Erősen kifejtett történeti érzék, meleg kedély s a virtuozitás fokára emelkedett technika voltak műveinek jellemző sajátosságai. Előtte képiróink legfőleg csak magyar típusokat és magyar jelmezeket festettek; Madarász volt az első, ki a történelem szellemébe behatolni igyekezett s a ki mindig a lelki mozzanatokot aknáztá ki nagy előszeretettel. Az ő képei nem többé-kevésbé jól rendezett színpadi jelenetek voltak; munkáiban a történelem egy-egy élő darabját láttuk magunk előtt. Báthory Erzsébet-je, Zách Felicián-ja, Zrinyi és Frangepán-ja mind példányszerű alkotások. Ezek a művek már jelzik a festészet amaz újabb irányát, mely hadat izen a tetszetős hazugságoknak s a való megkapó ábrázolását tekinti földadatának. Madarász nem kapatták el párisi sikerei, sőt ellenkezőleg arra buzdították, hogy tanulmányába még jobban emelje. Haza vágyott, mert azt hitte, hogy erejét csak akkor fejtheti

ki egész teljességében, ha magyar talajt érez lábai alatt s honfitársainak buzdításából meríthet inspirációt. Számításában, fájdalom, csalatkozott. Alig ütötte fel sátorfáját a magyar fővárosban, azt kellett tapasztalnia, hogy törekvéseivel egymagában áll. A közönség nem volt képes megérteni nemes egyszerűségét; a német iskola kimérten szabályos és száraz alkotásaihoz szoktatott magyar kritika pedig vakmerő és gyors feltűnést hajhászó művészt vélt látni Madarászban. Azt, hogy az élet melegségének és igazságának akar polgárjogot szerezni a művészetben: nem vette észre sem a közönség, sem az izlést irányító, vezető fórum: a kritika. És Madarász egyszer csak arra ébredt, hogy nem akadtak megrendelői s képei a kiállításokból szépen visszavándoroltak műtermébe. Még legtöbb hatása a «Petőfi halála» című pathetikus képének volt. Az eredetije ennek sem talált vevőre, de másolatai nagyon elterjedtek. Művésznünk egy ideig még küzdött a közönség áramlata ellen, aztán belátta, hogy hazája számára korán érkezett. Lehagoltás, majd elkeseredés vett erőt rajta, s egyik borús pillanatában gyorsan határozta: kényelmes műtermét átalakította díszes szalonná, kész képeit, vázlatait potom áron áruba bocsátotta, a vásznat, ecseteket elzárta, maga pedig egy szép napon behált nagybátyja üzletébe — vaskereskedőnek. Évekig tartott ez az önkéntes száműzetés, míg végre az ő napja is virradni kezdett. Millet és Tassaert Franciaországban nem érthették meg eszméiknek diadalra jutását; Madarász megérte azt, hogy a közönség izlése nagyot fordult s igaz életet kezdett követelni a művészetekben. A kritikusai tollat is mások vették a kezükbe s Madarász neve újra emlegetés tárgya lett. Most műveinek egész kollekcióját gyűjtötte össze az a nemzedék, mely meghajtja az elismerés zászlaját érdemei előtt. A Nemzeti Szalonban Madarásznak ötvennél több képe és vázlatja, s néhány ónrája látható a régibb és legújabb időkből. Ott függenek sorjában: Az utolsó Zrinyi, Thököly Imre álma, Rákóczi az

Ernszi Lajos magyar történeti képtárából. MADARÁSZ VIKTOR. — Saját festménye 1863-ból.

SZÉPÍTŐSZER
mely már 2-3-szori bekenés után biztosan hat és a bőrnek nem árt, a Balassa-féle valódi angol angol
UGORKATEJ
Eltávolít minden arczfeszítettséget, kiütést, pattanást, szeplőt, májfoltot, bőrtörést (mitesszert) stb. és az arcnak trissz üdéséget, fiataloságát kölcsönöz. 1 üveg 2 K. Ehhez ugorkaszappan 1 kor., poudre 1.20 kor.
főszéküldési hely: **Balassa Kornél** gyógyszerész, Budapest, Erzsébetfalva 15.
Kapható minden gyógyszerárban. — Főraktár Budapest: **Török József** gyógyszerárban, Király-utca 12. és **Andrássy-utca 28. Dr. Egger László** «Nádor-nyújtóra, Vicsi-bőrít 11.», **Soltán Béla** gyógyszerárban, V. Szabadság-ter, továbbá a következő drogériákban: **Detényi Erőse**, V. ker., **Márvány-utca 3. Fodor Márton**, VII. ker., **Király-utca 42.**, **Lux Mihály**, IV. ker., **Masany-börút 7.**, **Reuda Mándor**, IV. ker., **Kossuth Lajos-utca 7.**, **Molnár és Mőser**, IV. ker., **Korona-herceg-utca 11.** 10269

Hazai gyártmány!
KLEINOSCHEG SEC
UJDONSÁG!
ELSŐ MINŐSÉGŰ PEZSGŐ.

KLEINOSCHEG TESTVÉREK
csász. és kir. uvari szállító pezsgő pinczéi BUDAFOK. 10301

Kocsi-gyártás. 10582
Budapesti kovács- és kocsigyártóipartestület védnöksége alatt álló
Kocsi Árucarnok-Szövetkezet,
Budapest, VII., Kerepesi-út 72.
Ajánl mindennemű hintőkocsit.

A legmegfelelőbb, legszebb
nász- vagy névnap, születésnap, jubileumi, alkalmi és ünnepi ajándék
BODASCHER SIGFRIED
kitűntetett arczképfestészi műterme
BÉCS, II., Praterstrasse 61. sz. BÉCS.
Óvás!! Megőrt, hogy ügynökök jelentek meg a feleknél s meghatalmazás nélkül képviselőként mutatkoztak be. Ezért mindenkit óva intek az ilyen emberektől és kijelentem, hogy sem utazom, sem ügynököm nincsen. A ki akarja óvni magát károktól és jól, szolidan akarja magát kiszolgáltatni, forduljon egész bizalommal **Közvetlenül** a már 1879. óta fennálló műtermemhez, Bécsben, II., Praterstrasse 61. 10539

Testesség, Kövértestűség.
Hogy nyúlánk legyünk a nélkül, hogy az egészségünknek ártson, használjuk a **Pilules Apollo-t**, mely tengeri növények alapján van előállítva és párisi orvosok által jóváhagyva.
E könnyen betartható gyógyszer elhajtja a túlságos emésztést, eszalhatatlanná és biztosítja rövid idő alatt a kövértestűség gyógyulását mind a két nemnél.
Ez a titka minden elegáns hölgynek, ki nyúlánk és fiatalos alakját megakarja őrizni. Egy üvege ára utcsitással együtt K 6.45 bérmentve, utánvétellel K 6.75.
J. Ratié, Pharmacién, 5, Passage Verdeau, Paris (9e).
Raktár Berlinben: **B. Hadra**, gyógyszerész, Spandauerstrasse 77.
Ausztria - Magyarországon: **Török József** gyógyszerész, Budapest, Király-utca 12. 10467

Cs. és kir. kizár. szabadalmazott
világító-kályha-gyár
Krén I. 10388
Székesfehérvár.
A jelenkor legjobb kályhái.
Kívánatra küldök ingyen és bérmentve képes árjegyzéket.

SCHÖNWALD IMRE arany- és ezüst-ékszer-gyáros és órásmester, **Pécssett 122.**
10 évi jótállással. 10382

Precision óra rendkívül erős 14 karátos aranyból, dupla fedéllel, mely a legkisebb rezálatig a legfennmaradóbb minőségű. **170 korona.** II-ik minőségben 130 korona.
Valódi 14 karátos női remontoir óra dupla fedéllel, rendkívül finom szerkezettel és gyönyörű díszítéssel. **56 korona.**
Valódi 14 karátos arany női remontoir óra, erős dupla fedéllel gyönyörű díszítéssel. **68 korona.**
Finom szerkezetű, kiváló díszes kiállítású, erős dupla fedéllel valódi arany óra. **140 korona.** II. minőségű szintén jó szerkezettel. **100 korona.**